

Київський національний торговельно-економічний університет
Кафедра економіки та фінансів підприємства

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

Діагностика фінансового стану підприємства

за матеріалами ТОВ «ВІА-ТУР», м. Київ

Студентки 2 курсу 1 м групи,
спеціальності 051 «Економіка»,
спеціалізації «Економіка
підприємства»

Колодезної Анастасії
Вячеславівни

Науковий керівник –
канд. екон. наук, доцент

Стояненко Ірина
Василівна

Гарант освітньої програми
д-р екон. наук, проф.

Блакита Ганна
Владиславівна

Київ 2018

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ	2
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДІАГНОСТИКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА	7
1.1. ФІНАНСОВИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВА: ПОНЯТТЯ ТА СКЛАДОВІ.....	7
1.2. КРИТЕРІЇ ТА ПОКАЗНИКИ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА.....	15
1.3. СУТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ДІАГНОСТИКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА.....	25
РОЗДІЛ ІІ. ДОСЛІДЖЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТОВ "ВІА-ТУР"	35
2.1. ОЦІНКА ЛІКВІДНОСТІ, ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ТА ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	35
2.2. ДОСЛІДЖЕННЯ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ ТА РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА.....	46
2.3. ІНТЕГРАЛЬНА ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА.....	49
РОЗДІЛ ІІІ. ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТОВ "ВІА-ТУР"	53
3.1. ПЛАНУВАННЯ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКИХ ПОКАЗНИКІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	53
3.2 ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА В ПЛАНОВОМУ ПЕРІОДІ.....	58
3.3. ОБГРУНТУВАННЯ ШЛЯХІВ ПОЛІПШЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА.....	62
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	67
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	72

Колодезна А. В. «Діагностика фінансового стану підприємства» (за матеріалами ТОВ «VIA-ТУР», м. Київ). – Рукопис.

Випускна кваліфікаційна робота за спеціальністю 051 «Економіка», спеціалізація «Економіка підприємства» – Київський національний торговельно-економічний університет – Київ, 2018.

Випускну кваліфікаційну роботу присвячено теоретичним, методичним і практичним аспектам діагностики фінансового стану підприємства. Представлена робота дозволяє дослідити основні засади та методи діагностики фінансового стану підприємства. Розкрито сутність понять «фінансовий стан підприємства» та «діагностика фінансового стану підприємства», проведено діагностику фінансового стану підприємства, визначено основні показники діяльності підприємства в плановому періоді та його фінансовий стан. Визначено шляхи покращення фінансового стану досліджуваного підприємства на перспективу.

Ключові слова: платоспроможність, ліквідність, майно підприємства, джерела формування майна підприємства, грошові потоки підприємства.

ABSTRACT

Kolodezna A.V. "Diagnostics of the financial condition of the enterprise" (based on the materials of "VIA-TOUR LLC", Kyiv). – Manuscript.

Final qualifying paper on the specialty 051 "Economics", specialization "Economy of Enterprise". – KyivNationalUniversity of Trade and Economics. – Kyiv, 2018.

The final qualification work is devoted to theoretical, methodological and practical aspects of diagnostics of the financial condition of the enterprise. The presented work allows to study the basic principles and methods of diagnostics of the financial condition of the enterprise. The essence of the concepts "financial state of the enterprise" and "diagnostics of the financial condition of the enterprise" are revealed, the diagnostics of the financial condition of the enterprise were made, the main indicators of the enterprise activity in the planned period and its financial status were determined. The ways of improvement of the financial condition of the investigated enterprise for the future are determined.

Key words: solvency, liquidity, property of the enterprise, sources of formation of the property of the enterprise, cash flows of the enterprise.

ВСТУП

Головним завдання будь-якого підприємства є отримання прибутків. Діагностика фінансового стану підприємств дає змоги визначити наскільки ефективно чи неефективно працює підприємство. У сучасних умовах господарювання діагностика фінансового стану – необхідна складова процесу управління підприємством. Головним напрямком його практичної реалізації є виявлення можливостей підвищення ефективності функціонування підприємства, визначення перспектив його розвитку

Вагомий внесок у розробку теоретичних та методичних засад діагностики фінансового стану вітчизняних підприємств зробили вчені-економісти: О. І. Барановський, Л. Д. Білик, Л. Д. Буряк, О. Д. Василик, К. В. Ізмайлова, Т. М. Ковальчук, Л. А. Лахтіонова, А. М. Поддєрьогін, О. О. Терещенко, С. І. Шкарабан, М. І. Яцків та ін.

Питання діагностики фінансового стану підприємств розглядалися в працях зарубіжних науковців та практиків, зокрема: І. Т. Балабанова, О. М. Волкової, А. І. Гінзбурга, А. І. Ковальова, В. Д. Новодворського, В. М. Родіонової, Н. О. Русак, В. А. Русак, Р. С. Сайфуліна, Г. В. Савицької, А. Д. Шеремета та ін.

Метою роботи є дослідження теоретичних та прикладних аспектів діагностики фінансового стану підприємства та пошук на її основі шляхів його покращення.

Відповідно до поставленої мети, в роботі необхідним є вирішення **наступних завдань**:

- дослідити поняття «фінансовий стан підприємства» та розглянути його складові;
- визначити критерії та показники оцінки фінансового стану підприємства;
- розглянути сутність та особливості проведення діагностики фінансового стану підприємства;

- оцінити динаміку та стан ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості підприємства «ВІА-ТУР»;
- дослідити ділову активність та рентабельність функціонування підприємства «ВІА-ТУР»;
- здійснити інтегральну оцінку фінансового стану підприємства «ВІА-ТУР»;
- спланувати фінансово-господарські показники діяльності підприємства «ВІА-ТУР»;
- обґрунтувати шляхи поліпшення фінансового стану підприємства «ВІА-ТУР» на перспективу;
- провести оцінку фінансового стану підприємства «ВІА-ТУР» в плановому періоді.

Об'єктом дослідження випускної кваліфікаційної роботи є фінансовий стан підприємства.

Предметом дослідження випускної кваліфікаційної роботи є теоретичні, методичні та прикладні аспекти діагностики фінансового стану підприємств.

Емпірична база дослідження. Випускна кваліфікаційна робота виконана за матеріалами діяльності підприємства ТОВ «ВІА-ТУР». Форма власності – приватна, організаційно-правова форма господарювання – товариство з обмеженою відповідальністю, вид економічної діяльності – інший пасажирський наземний транспорт н.в.і.г. за КВЕД 49.39, місцезнаходження м. Київ, вулиця Перспективна буд 9/11. Директор Мазур Сергій Петрович. Відповідно до «Балансу (Звіту про фінансовий стан)» на кінець 2017 р. баланс складає 107764 тис. грн.. Відповідно до «Звіту про фінансові результати» чистий дохід від реалізації продукції складає 30952 тис. грн., фінансовий результат до оподаткування становить -515 тис. грн.. Сукупний дохід складає -600 тис. грн., відповідно до звіту.

Методи дослідження. При написанні випускної кваліфікаційної роботи були використані такі методи дослідження: розрахунковий,

аналітичний, системний, порівняльний та описовий, вертикальний і горизонтальний аналіз фінансової діяльності об'єкта дослідження.

Інформаційною базою дослідження слугували законодавчі та нормативні акти, що діють в Україні, міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та фінансова звітність ТОВ «ВІА-ТУР» (форма №1, форма №2), праці вітчизняних та іноземних науковців за темою дослідження.

Результати дослідження мають **практичне значення** та будуть використані в діяльності підприємства, що підтверджує довідка № 1582 (від 19/12/2017 р.).

Апробація результатів дослідження. За результатами дослідження була опублікована стаття на тему «Суть та особливості діагностики фінансового стану підприємства» в збірнику наукових статей студентів денної форми навчання «Економіка і фінанси підприємства» (Київ. нац. торг.-екон ун-т, 2018. – Ч. 2. – С. 155-161).

Структура роботи. Робота складається з 3 розділів, анотації, вступу, висновків та пропозиції, містить 26 таблиць, 8 рисунків, список використаних джерел. Загальний обсяг 75 сторінок, в тому числі 4 сторінки займає список використаних джерел.

РОЗДІЛ І

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДІАГНОСТИКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Фінансовий стан підприємства: поняття та складові

Фінансовий стан - це один з найважливіших характеристик виробничо-фінансової діяльності підприємств. Під фінансовим станом підприємства розуміють рівень його забезпеченості відповідним обсягом фінансових ресурсів, необхідних для здійснення ефективної господарської діяльності та своєчасного здійснення грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями[5].

Забезпеченість фінансовими ресурсами в межах розрахункової потреби та їх раціональне використання створюють широкі можливості для подальшого поліпшення виробничих показників, підвищення ефективності застосування засобів та предметів праці, робочої сили, сучасних інформаційних технологій.

Фінансовий стан підприємства – це складна, інтегрована за багатьма показниками характеристика якості його діяльності. У найконцентрованішому вигляді фінансовий стан підприємства можна визначити як міру забезпеченості підприємства необхідними фінансовими ресурсами і ступінь раціональності їх розміщення для здійснення ефективної господарської діяльності та своєчасного проведення грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями. Таке трактування суті поняття «фінансовий стан» дає змогу розуміти під ним характеристику діяльності підприємства, в якій, як у дзеркалі, знаходять відображення у вартісній формі загальні результати роботи підприємства, в тому числі й роботи з управління фінансовими ресурсами[29].

Однак єдиної думки в науковій літературі щодо трактування даної економічної категорії на сьогодні немає. В таблиці 1.1 представлено визначення фінансового стану вітчизняними науковцями.

Таблиця 1.1

Визначення фінансового стану підприємства*

Автор	Визначення «фінансового стану»
Колчін Н.В.[21]	фінансовий стан підприємства відображає кінцеві результати його діяльності.
Крейніна М.Н.[35]	фінансовий стан - це сукупність показників, які відображають наявність, розміщення та використання фінансових ресурсів.
Литовських А.М.[34]	фінансовий стан господарюючого суб'єкта – це характеристика його фінансової конкурентоспроможності (тобто платоспроможності, кредитоспроможності), використання фінансових ресурсів та капіталу, виконання зобов'язань перед державою та іншими господарюючими суб'єктами.
Грищенко О.В. [32]	під фінансовим станом розуміє здатність підприємства фінансувати свою діяльність.
Поддєрьогін А.М. [35]	фінансовий стан підприємства - це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів.
Крутик А. Б[24]	фінансовий стан підприємства як з'ясування того, чи здатне підприємство відповідати по своїх зобов'язаннях, як швидко кошти, вкладені в активи, можуть перетворюватися на реальні гроші, і наскільки ефективно використовується майно.
Білуха М. Т. [34]	фінансовий стан підприємства - це його активи і пасиви, що відображають наявність і розміщення фінансових ресурсів на певну дату.

*Складено автором на основі джерел[21,35,32,34,24]

Якщо розглядати визначення фінансового стану з погляду Крутика А.Б., то можна дійти висновку, що його трактування прирівнює поняття ліквідності та фінансового стану підприємства, що не є вірним, так як ліквідність є складовою, що характеризує фінансовий стан підприємства, а не визначає його.

М. Н. Крейніна та А. М. Поддєрьогін мають спільні погляди на визначення фінансового стану як сукупності показників, що показують наявність, розміщення та використання фінансових ресурсів. Однак стан, на нашу думку, не може ототожнюватися з показниками, навіть їх системою.

Щодо визначення Білухи М.Т., то цей підхід до сутності фінансового стану виділяє його бухгалтерський аспект і не враховує взаємозв'язку між капіталом і складом активів підприємства, не бере до уваги продуктивність використання капіталу.

Узагальнюючи вищезазначене, можемо виділити наступні сутнісні характеристики поняття «фінансовий стан підприємства»:

- є найважливішою характеристикою економічної діяльності підприємства;
- відображає конкурентоспроможність підприємства та його потенціал в діловому співробітництві;
- характеризує в якій мірі гарантовані економічні інтереси самого підприємства та його партнерів за фінансовими та іншими відносинами.

З врахуванням виділених характеристик, пропонуємо трактувати «фінансовий стан» як найважливішу характеристику економічної діяльності підприємства, яка відображає конкурентоспроможність підприємства та його потенціал в діловому співробітництві, характеризує в якій мірі гарантовані економічні інтереси самого підприємства та його партнерів за фінансовими та іншими відносинами.

Розглядаючи фінансовий стан як систему, можна виокремити окремі його складові (рис 1.1), аналіз яких, по суті, і є аналізом фінансового стану підприємства. На наш погляд, до основних елементів, які характеризують фінансовий стан, слід віднести: ліквідність та платоспроможність, фінансову стійкість, ділову активність та рентабельність. Одночасно зазначені елементи фінансового стану за своєю суттю є окремими економічними поняттями, що характеризують окремі аспекти діяльності суб'єкта господарювання. Ці складові фінансового стану, кожна окремо, мають свою методичну базу, систему фінансових показників та факторів, які на них впливають. Водночас не можна стверджувати, що кожний елемент функціонує окремо і не пов'язаний зі зміною іншого, адже вказані елементи перебувають в певній

залежності один від одного. Таким чином, можемо говорити про те, що виділені елементи самі по собі вже є окремою системою з певними зв'язками, і тому стосовно фінансового стану є підсистемами[7].

Рис 1.1 Складові фінансового стану підприємства[30]

Фінансовий стан підприємства визначається такими елементами[30]:

1. фінансова стійкість – такий стан його фінансових ресурсів, їх розподіл та використання, який забезпечує розвиток підприємства на основі зростання прибутку та капіталу при збереженні платоспроможності та кредитоспроможності в умовах допустимого ризику[30];
2. ділова активність – це комплексна характеристика, яка втілює різні аспекти діяльності підприємства, а тому визначається системою таких критеріїв, як місце підприємства на ринку конкретних товарів, географія ділових відносин, репутація підприємства як партнера, активність інноваційно-інвестиційної діяльності, конкурентоспроможність[30]
3. рентабельність – це відносний показник прибутковості, що характеризує ефективність господарської та фінансової діяльності підприємства[30].

4. платоспроможність – здатність підприємства розраховуватися за своїми зобов'язаннями[30].

5. ліквідність – ступінь покриття зобов'язань підприємства такими активами, строк перетворення яких у грошові кошти відповідає строку погашення зобов'язань[30].

Фінансовий стан підприємства є однією з найважливіших характеристик економічної діяльності підприємства у зовнішньому середовищі. Він визначає конкурентоспроможність підприємства, його потенціал у діловому співробітництві, оцінює, наскільки гарантовані економічні інтереси самого підприємства та його партнерів з фінансових, виробничих та інших відносин. Тому однією з основних задач фінансового аналізу є необхідність показати реальний фінансовий стан підприємства для зовнішніх партнерів, інвесторів, органів влади тощо[32].

Фінансовий стан підприємства є дуже містким поняттям. Для його характеристики у економічній літературі досить часто застосовуються такі критерії, як:

- кредитоспроможність - здатність до отримання кредитів та їх своєчасного погашення за рахунок власних коштів та інших фінансових ресурсів;

- прибутковість роботи підприємства вимірюється двома показниками – прибутком і рентабельністю. Прибуток виражає абсолютний ефект без урахування використаних ресурсів. Тому для аналізу його доповнюють показником рентабельності;

- оптимальність з точки зору економічного становища підприємства розподілу прибутку, що залишається в його розпорядженні після сплати податків і обов'язкових відрахувань;

- раціональне розміщення основних і оборотних коштів (власних і позикових), перш за все, недопущення відволікання грошей у запаси непотрібного підприємству устаткування, яке довгий час не монтується і не використовується, наднормативні запаси товарно-матеріальних цінностей,

витрат виробництва у дебіторську заборгованість, інші позапланові й непродуктивні витрати;

- наявність власних фінансових ресурсів (основних і оборотних коштів) не нижче мінімального необхідного рівня для організації виробничого процесу і процесу реалізації продукції[33].

Існує низка факторів, які впливають на фінансовий стан підприємства.

Насамперед, слід зазначити, що під факторами розуміють умови здійснення господарських процесів і причини, що впливають на ці процеси[33].

Показниками та факторами доброго фінансового стану підприємства можуть бути: стійка платоспроможність, ефективне використання капіталу, своєчасна організація розрахунків, наявність стабільних фінансових ресурсів.

Показники та фактори незадовільного фінансового стану: неефективне розміщення коштів, брак власних оборотних коштів, наявність стійкої заборгованості за платіжками, негативні тенденції у виробництві.

Усі фактори, що впливають на фінансовий стан підприємства можна класифікувати за наступними ознаками:

- за місцем виникнення – зовнішні та внутрішні;
- за структурою – прості, складні;
- за часом впливання – постійні та змінні;
- за ступенем кількісного вимірювання – якісні (піддаються вимірюванню), кількісні (не піддаються вимірюванню)[33].

Найбільш доцільно розглянути детальніше зовнішні та внутрішні фактори, що впливають на фінансовий стан підприємства.

Зовнішніми стосовно підприємства являються ті фактори, на які воно не може впливати або цей вплив може бути незначним (ендогенні). Зовнішні фактори поділяються на міжнародні, національні та ринкові.

Міжнародні фактори складаються під впливом причин загальноекономічного характеру (економічна циклічність розвитку ведучих країн; стан світової господарської системи, що характеризується політикою

міжнародних банків), стабільність міжнародної торгівлі, що залежить у свою чергу від укладання міжурядових договорів і угод.

До національних факторів, що спричиняють досить відчутний вплив на фінансовий стан кожного суб'єкта, належать політичні, економіко-демографічні, психографічні і науково-технічні. Так, політична стабільність і спрямованість внутрішньої політики держави, реалізовані через право, виражаються у відношенні до підприємницької діяльності і принципах державного регулювання економіки (заборонний чи стимулюючий характер), до форм власності (її приватизація чи націоналізація, принципи земельної політики), до заходів захисту прав споживачів і підприємців (захист конкуренції). Усе це акумулюється в законодавчих нормах, актах, що і визначають діяльність підприємств.

Економіко-демографічні фактори характеризуються розміром і структурою потреб, а при відомих економічних передумовах – платоспроможним попитом населення. До них можна віднести рівень доходів і нагромаджень населення, рівень цін, можливість одержання кредиту, фазу економічного циклу, у якій знаходиться національна економіка. Падіння попиту, наприклад, характерне для відповідної фази економічного розвитку, приводить до загострення конкуренції, руйнування чи поглинання збанкрутілого підприємства.

Фактори психографічного характеру виявляються в звичках і нормах споживання, перевазі до одних товарів і негативному відношенні до інших[33].

Рівень розвитку науки і техніки визначає всі складові процесу виробництва товару і його конкурентоспроможність. Зміни в технології виробництва, вироблені підприємством для забезпечення конкурентних переваг, вимагають, як правило, значних капітальних вкладень і можуть протягом досить тривалого періоду негативно впливати на прибутковість підприємства, у тому числі і внаслідок невдач при впровадженні нової технології. Може негативно позначитися на прибутковості і зменшення

обсягу продажів продукції підприємства внаслідок появи на ринку по більш низьких цінах товарів інших фірм, у виробництві яких використовується більш прогресивна технологія, що забезпечує менші виробничі витрати.

Зовнішні умови діяльності підприємства відбивають економічну ситуацію в країні і за кордоном, в окремих регіонах, на галузевих ринках. Найважливішими з зовнішніх умов господарювання підприємств є розмір податкових ставок, рівень відсотка за кредити, ступінь монополізації галузі, рівень розвитку ринкових відносин і ринкових структур, стан ринку праці, інвестиційна активність підприємства.

До внутрішніх факторів відносяться ті, що безпосередньо залежать від форм, методів та організації роботи на самому підприємстві (ендогенні).

Таким чином, внутрішні чинники, які впливають на фінансове становище підприємства можна поділити на якісні і кількісні. До якісних належать: мета, галузь діяльності, традиції репутація та імідж, форма власності, організаційна структура управління, організація системи управління, форма спеціалізації, концентрація виробництва, диверсифікація виробництва, прогресивність засобів і методів виробництва, рівень виробничих запасів[24].

До кількісних належать: кваліфікований склад керівництва і персоналу, доля ринку і стадія життєвого циклу, інноваційна діяльність, адаптивність фірми, тривалість виробничого циклу, рівень виробничих запасів, структура балансу, платоспроможність, ліквідність, співвідношення власних і залучених засобів, вартість капіталу, структура майна, інвестиційна привабливість, доход на акцію, рівень прибутковості та рентабельності[27].

Фактори взаємозалежні між собою і впливають на результати діяльності підприємства в різних напрямках: одні – позитивно, інші – негативно. Тому в сучасних умовах нестабільності та невизначеності особливо актуальним постає питання дослідження та врахування всіх факторів, що впливають на фінансовий стан підприємства.

1.2. Критерії та показники оцінки фінансового стану підприємства

Фінансовий стан підприємства треба систематично й всебічно оцінювати з використанням різних методів, прийомів та методик аналізу. Це уможливить критичну оцінку фінансових результатів діяльності підприємства як у статистиці за певний період, так і в динаміці – за ряд періодів, дасть змогу визначити "больові точки" у фінансовій діяльності та способи ефективнішого використання фінансових ресурсів, їх раціонального розміщення[19].

На нашу думку, метою оцінки фінансового стану підприємства в системі економічного управління є розробка і реалізація заходів, направлених на швидке відновлення платоспроможності, відновлення достатнього рівня фінансової стійкості підприємства, встановлення можливості підприємства продовжувати свою господарську діяльність, подальшого розвитку, забезпечення прибутковості і зростання виробничого потенціалу і ухвалення відповідних рішень.

Фінансовий аналіз є засобом оцінки і прогнозування фінансового стану підприємства на основі бухгалтерської звітності. Фінансовий стан підприємства можна оцінювати з погляду коротко- та довгострокової перспективи. У першому випадку критерії оцінки фінансового стану – це ліквідність та платоспроможність підприємства, тобто спроможність вчасно проводити розрахунки за короткостроковими зобов'язаннями. З другого підходу фінансовий стан характеризується структурою джерел коштів, ступенем залежності від зовнішніх інвесторів та кредиторів[43].

Оцінка фінансового стану, як вже зазначалося в попередньому параграфі здійснюється на основі 4 груп показників[18].

Загальна оцінка стану здійснюється на основі показників, які відображають платоспроможність, ліквідність, оборотний капітал, структуру джерел фінансування, споживчу заборгованість, обіговість та активність[18].

Друга група показників пов'язана з визначенням прибутковості та рентабельності реалізованої продукції, капіталу, активів, доходів на одну акцію[18].

Третя група показників дає змогу визначити довгострокову платоспроможність і встановити фінансовий ризик у ситуаціях, коли вимірюється обсяг боргу, рівень прибутку для покриття відсотків за борги[18].

4 група пов'язана з визначенням ринкових критеріїв ризику при купівля та продажу акцій[18].

Отже, оцінку фінансового стану можна здійснити, використовуючи показники, що наведені в таблицях 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5.

Фінансовий стан підприємства у короткостроковій перспективі оцінюється показниками ліквідності та платоспроможності, які характеризують можливість своєчасного і повного здійснення розрахунків за короткостроковими обов'язками перед контрагентами. Аналіз платоспроможності і ліквідності важливий не тільки для підприємства, але і для зовнішніх кредиторів[22].

Аналіз ліквідності підприємства передбачає два такі етапи:

- складання балансу ліквідності;
- розрахунок та аналіз основних показників ліквідності.

Перший етап аналізу ліквідності підприємства полягає у визначенні ліквідності балансу.

Ліквідність балансу – це рівень покриття зобов'язань підприємства його активами, строк перетворення яких на гроші відповідає строкам погашення зобов'язань.

Підприємство може бути ліквідним у більшому або меншому ступені, оскільки до складу активів входять різномірні їх елементи, серед яких є як ті, що легко реалізуються, так і ті, що важко реалізуються для погашення зовнішньої заборгованості[23].

За ступенем ліквідності статті активів умовно можна розподілити на чотири групи[23]:

Найбільш ліквідні активи (A1) — це абсолютно ліквідні активи, такі як грошові кошти та короткострокові фінансові вкладення.

Активи, що швидко реалізуються(A2) —Це готова продукція, відвантажені товари і дебіторська заборгованість. Ліквідність таких активів різна і залежить від низки факторів: своєчасності відвантаження продукції, оформлення банківських документів, швидкості платіжного документообороту в банках, попиту на продукцію та її конкурентоспроможності, місцезнаходження контрагентів та їх платоспроможності, умов надання комерційних кредитів покупцям, форм розрахунків тощо.

Слід зауважити, що основним компонентом цієї групи є дебіторська заборгованість. З метою підвищення ліквідності підприємство деякою мірою може управляти активами другої групи, зокрема змінюючи строки кредитування покупців.

Активи, що реалізуються повільно (A3) —До них належать виробничі запаси та незавершене виробництво.

Активи, що важко реалізуються(A4) —До них відносять основні засоби, нематеріальні активи, довгострокові вкладення, незавершене будівництво.

У зв'язку з цим усі зобов'язання підприємства залежно від строковості їх погашення поділяють на чотири групи:

Негайні пасиви(П1) — найбільш строкові зобов'язання (кредиторська заборгованість та кредити банку, строк повернення яких настав).

Короткострокові пасиви(П2) — середньострокові зобов'язання (короткострокові кредити банку).

Довгострокові пасиви(П3) — довгострокові зобов'язання (довгострокові кредити банку та позики).

Постійні пасиви (П4) — власний (акціонерний) капітал, що постійно є в розпорядженні підприємства. Для оцінки реального рівня ліквідності підприємства необхідно провести аналіз ліквідності балансу. Він виконується у два етапи[23].

Підприємство буде ліквідним, якщо його поточні активи перевищуватимуть короткострокові зобов'язання. Підприємство може бути ліквідним у більшій чи меншій мірі. Якщо на підприємстві оборотний капітал складається в основному з коштів (грошей) та короткострокової дебіторської заборгованості, то таке підприємство вважають ліквіднішим, ніж те, де оборотний капітал складається в основному із запасів.

Баланс буде абсолютно ліквідним, якщо задовольнятиме такі умови:

- Найбільш ліквідні активи перевищують негайні пасиви або дорівнюють їм.
- Активи, що швидко реалізуються, дорівнюють короткостроковим пасивам або більші за них.
- Активи, що реалізуються повільно, дорівнюють довгостроковим пасивам або більші за них.
- Активи, що важко реалізуються, менші за постійні пасиви.

Якщо на підприємстві виконуються перші три умови, тобто поточні активи перевищують зовнішні зобов'язання підприємства, то обов'язково виконується й остання умова, оскільки це свідчить про наявність у підприємства власних оборотних коштів, що забезпечує його фінансову стійкість. Невиконання однієї з перших трьох умов указує на те, що фактична ліквідність балансу відрізняється від абсолютної.

Другим етапом аналізу ліквідності підприємства є розрахунок та аналіз основних показників ліквідності. Вони застосовуються для оцінки можливостей підприємства виконати свої короткострокові зобов'язання. Показники ліквідності дають уявлення не тільки про платоспроможність підприємства на конкретну дату, а й у випадках надзвичайних ситуацій.

Ліквідність підприємства, як відомо, можна визначити за допомогою коефіцієнтів ліквідності. Коефіцієнти ліквідності можуть бути різними за назвою, але сутність їх в основному однакова як на українських підприємствах, так і в зарубіжних фірмах та компаніях[28].

В таблиці 1.2 наведені алгоритми розрахунку основних коефіцієнтів ліквідності та платоспроможності підприємства.

Таблиця 1.2

Показники ліквідності та платоспроможності підприємства*

Показник	Формула	Формула за фінансовою звітністю	нормати в
Коефіцієнт забезпеченості: - ліквідними активами	ОА/А	Ф1 р.1195/р.1300	-
- грошовими засобами платежу	ГК/А	Ф1 р.1165/р.1300	-
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	ГК/ПЗ	Ф1 р.1165/р.1695	$\geq 0,5$
Загальний коефіцієнт покриття	ОА/ПЗ	Ф1 р.1195/р.1695	$1 <$
Проміжний коефіцієнт покриття	(ОА-З)/ПЗ	Ф1 (р.1195-р.1100) / р.1695	0,7-0,8
Коефіцієнт відволікання оборотних активів: - у запаси	З/ОА	Ф1 р.1100/р.1195	-
Коефіцієнт участі матеріальних запасів у покритті поточних зобов'язань	З/ПЗ	Ф1 р.1100/р.1695	-
Коефіцієнт самофінансування	(ВК-НА)/ОА	Ф1 (р.1495-р.1095)/ р.1195	0,3-0,4
ОА – оборотні активи А – активи ГК – грошові кошти ПЗ – поточні зобов'язання З – запаси ВК – власний капітал НА – необоротні активи			

* Складено автором на основі [18].

Основними показниками ліквідності та платоспроможності виступають:

- Загальний коефіцієнт ліквідності (коефіцієнт покриття, коефіцієнт поточної ліквідності) дає загальну оцінку платоспроможності підприємства. Він показує, скільки гривень поточних активів підприємства припадає на одну гривню поточних зобов'язань. Логіка цього показника полягає в тому, що підприємство погашає короткострокові зобов'язання в основному за рахунок поточних активів. Отже, якщо поточні активи перевищують поточні зобов'язання, підприємство вважається ліквідним. Розмір перевищення задається коефіцієнтом покриття[18];

- коефіцієнт швидкої ліквідності — цей коефіцієнт за смисловим значенням аналогічний коефіцієнту покриття, тільки він обчислюється для вузького кола поточних активів, коли з розрахунку виключено найменш ліквідну їх частину — виробничі запаси[23];

- коефіцієнт абсолютної ліквідності показує, яку частину короткострокових позикових зобов'язань можна за необхідності погасити негайно, нормативне значення складає $\geq 0,5$ [23].

Фінансова стійкість – це стан майна підприємства, що гарантує йому платоспроможність. Фінансова стійкість підприємства передбачає, що ресурси, вкладені в підприємницьку діяльність, повинні окупитись за рахунок грошових надходжень від господарювання, а отриманий прибуток забезпечувати самофінансування та незалежність підприємства від зовнішніх залучених джерел формування активів[45].

В таблиці 1.3 наведені алгоритми розрахунку показників фінансової стійкості підприємства.

Таблиця 1.3

Показники фінансової стійкості підприємства*

Показник	Формула	Формула за фінансовою звітністю
Коефіцієнт фінансової автономії	ВК/К	Ф1 р. 1495/р.1300
Коефіцієнт фінансової залежності	1-Кфа	
Коефіцієнт покриття боргу	ВК/ПЗ	Ф1 р.1495/р.1695
Коефіцієнт фінансового ризику	Кфз/ВК	Кфз/ Ф1 р. 1495
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів	Озз/К	

Власний оборотний капітал	ВК – НА	Ф1 р.1495 – р.1095
Нормальні джерела формування запасів	ВОК+БК+КЗ	ВОК + Ф1 р.1600 + р.1610 + р.1615 + р.1620 + р.1621+ р.1625+р.1630
Запаси та витрати	З+Витрм.п.	Ф1 р.1100+р.1170
ВК – власний капітал К – капітал ПЗ – поточні зобов'язання ВОК – власний оборотний капітал	БК – кредит банку КЗ – кредиторська заборгованість Витрм.п. – витрати майбутніх періодів	

* Складено автором на основі [33].

Коефіцієнт автономії визначається як відношення загальної суми власних коштів до підсумку балансу, Чим більша частка власного капіталу, тим більша можливість підприємства у подоланні несприятливих ситуацій фінансового забезпечення господарської діяльності. Мінімальне критичне значення цього коефіцієнта - 0,5. Воно свідчить про те, що лише за таких обставин підприємство може всі свої зобов'язання покрити за рахунок власних джерел [19].

Коефіцієнт фінансової залежності характеризує частку залученого капіталу (зобов'язань) у загальній вартості авансованого капіталу і розраховується як різниця між 1 і коефіцієнтом автономії тапоказує, яка сума загальної вартості майна підприємства припадає на 1 грн. власних коштів. Оцінки його зміни зворотні стосовно коефіцієнта автономії [44].

Коефіцієнт покриття боргу – дає загальну оцінку ліквідності активів, показуючи, яка сума поточних активів підприємства припадає на одну гривню поточних зобов'язань[43].

Коефіцієнт фінансового ризику(плече фінансового важеляхарактеризує кількість залученого капіталу в розрахунку на 1 грн. власного і визначається відношенням залученого капіталу до суми власного.Зростання цього коефіцієнту свідчить про підвищення залежності підприємства від залучених джерел, втрату фінансової автономії. Критичне значення цього коефіцієнта, коли $kr < 1$, а нормальним вважається таке значення, при якому лише третина активів підприємства формується за рахунок залученого капіталу. Залежно від зміни внутрішніх і зовнішніх умов функціонування підприємства нормальне значення коефіцієнта фінансового ризику суттєво змінюється.

Чинниками таких змін можуть бути: зміна оборотності оборотних активів, стан дебіторської заборгованості, зміна умов залучення капіталу тощо. Для досягнення мінімальної фінансової стійкості цей коефіцієнт повинен бути обмежений значенням співвідношення оборотних активів (ОА) до необоротних (НА).

Коефіцієнт реальної вартості основних засобів засвідчує наскільки ефективно використовують засоби підприємства у господарській діяльності і визначається відношенням вартості основних засобів за вирахуванням спрацювання до чистої вартості майна підприємства (чистих активів). Зміна цього коефіцієнта свідчить про структурні зрушення активів підприємства. Цей коефіцієнт має бути не меншим 0,5.

Рентабельність - це співвідношення прибутку з понесеними витратами (один із основних показників ефективності діяльності суб'єктів господарювання різних форм власностей, який характеризує інтенсивність їх роботи)[40].

Показники рентабельності є відносними характеристиками фінансових результатів і ефективності діяльності підприємства. Вони вимірюють прибутковість підприємства з різних позицій і групуються відповідно до інтересів учасників економічного процесу, ринкового обміну.

Показники рентабельності є важливими характеристиками факторного середовища формування прибутку (доходу) підприємства. З цієї причини вони є важливими обов'язковими елементами порівняльного аналізу й оцінки фінансового стану підприємства

Ефективність використання активів характеризується показниками:

- рентабельності реалізації;
- рентабельності витрат;
- рентабельності активів;
- рентабельності необоротних активів;
- рентабельності оборотних активів;
- рентабельності власного капіталу[33].

В таблиці 1.4 наведені формули розрахунку основних показників рентабельності.

Рентабельність реалізації є одним з найважливіших показників ефективності діяльності компанії. Цей коефіцієнт показує, яку суму операційного прибутку одержує підприємство з кожної гривні проданої продукції.

Таблиця 1.4

Показники рентабельності підприємства*

Показник	Формула
Рентабельність реалізації	$\text{ЧП/ЧД} \cdot 100$
Рентабельність витрат	$\text{ЧП/В} \cdot 100$
Рентабельність активів	$\text{ЧП/А} \cdot 100$
Рентабельність оборотних активів	$\text{ЧП/ОА} \cdot 100$
Рентабельність необоротних активів	$\text{ЧП/НА} \cdot 100$
Рентабельність власного капіталу	$(\text{ЧП/ВК}) \cdot 100$
Економічна рентабельність	$(\text{ФРдо} + \text{ФВ}) / \text{Ас} \cdot 100$
ЧП – чистий прибуток ЧД – чистий дохід від реалізації продукції В - витрати А – активи ОА – оборотні активи; НА – необоротні активи ВК – власний капітал ФРдо – фінансовий результат до оподаткування ФВ – фінансові витрати; Ас- активи середні	

* Складено автором на основі [33].

Рентабельність реалізації є одним з найважливіших показників ефективності діяльності компанії. Цей коефіцієнт показує, яку суму операційного прибутку одержує підприємство з кожної гривні проданої продукції.

Рентабельність витрат характеризує ефективність поточних витрат підприємства, їхню окупність і величину прибутку, що припадає на одиницю витрат.

Показник рентабельності активів характеризує відсоток прибутковості активів підприємства за певний період.

Рентабельність необоротних активів обчислюється як процентне відношення чистого прибутку до середньої за період (середньорічної) вартості необоротних активів.

Рентабельність оборотних активів обчислюється як процентне відношення прибутку до середньорічної величини оборотних активів.

Рентабельність власного капіталу — фінансовий коефіцієнт, що характеризує ефективність використання власного капіталу. Показує, яка віддача (норма прибутку) на вкладений власний капітал[40].

Узагальненим поняттям, що характеризує не лише ефективність, а й динаміку розвитку підприємств за ринкових умов є ділова активність.

Ділова активність означає зусилля, які підприємство докладает для виходу на ринок продукції, праці, капіталу, а при аналізі фінансово-господарської діяльності цей термін застосовується для характеристики поточної виробничої і комерційної діяльності[48].

Якщо керівники підприємства докладатимуть зусиль для покращення договірної роботи, умов бізнесу, розширення інформаційного поля, то це сприятиме підприємницькій діяльності, підвищенню ділової активності.

Поліпшенню ділової активності підприємства також сприяє регулярне здійснення економічного аналізу оцінки ефективності й інтенсивності використання ресурсів і виявлення резервів підвищення їх.

Основні задачі аналізу ділової активності:

- вивчення і оцінка тенденції зміни показників ділової активності;
- дослідження впливу основних чинників, які змінюють показники ділової активності, і розрахунок величини їх конкретного впливу;
- підрахунок резервів і розробка конкретних заходів щодо залучення в оборот виявлених резервів[15].

Ділова активність підприємства у фінансовому аспекті проявляється, насамперед, у швидкості обороту його коштів. Аналіз ділової активності полягає в дослідженні рівнів і динаміки різноманітних коефіцієнтів оборотності.

В таблиці 1.5 наведені формули розрахунку показників ділової активності.

Коефіцієнт оборотності активів – відображає швидкість обороту сукупного капіталу підприємства, тобто показує, скільки разів за аналізований період відбувається повний цикл виробництва й обіг, що приносить відповідний ефект у вигляді прибутку, або скільки грошових одиниць реалізованої продукції принесла кожна одиниця активів[30].

Таблиця 1.5

Показники ділової активності підприємства*

Показник	Формула
Коефіцієнт використання власних коштів	$\text{ЧП}/\text{ВКс}$
Коеф. оборотності капіталу, разів	$\text{ЧД}/\text{Кс}$
Коеф. оборотності власного капіталу, разів	$\text{ЧД}/\text{ВКс}$
Коеф. оборотності позикового капіталу, разів	$\text{ЧД}/\text{ПКс}$
Коеф. оборотності кредиторської заборгованості	$\text{ЧД}/\text{КЗс}$
Період обороту капіталу, днів	$\text{Кс}/\text{ЧД} * \text{Д}$
Період обороту власного капіталу, днів	$\text{ВКс}/\text{ЧД} * \text{Д}$
Період обороту позикового капіталу, днів	$\text{ПКс}/\text{ЧД} * \text{Д}$
Період обороту кредиторської заборгованості, днів	$\text{КЗс}/\text{ЧД} * \text{Д}$
Чд – чистий дохід	ПКс – позиковий капітал середній
Кс – капітал середній	КЗс – кредиторська заборгованість сер
ВКс – власний капітал середній	Д – дні у досліджуваному періоді

* Складено автором на основі [30,31,32].

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості – показує розширення або зниження комерційного кредиту, наданого підприємству. Зростання коефіцієнта означає збільшення швидкості оплати заборгованості підприємства, зниження – ріст покупок у кредит[32].

Коефіцієнт оборотності власного капіталу розраховується як відношення чистої виручки від реалізації продукції (робіт, послуг) до середньорічної величини власного капіталу підприємства і характеризує ефективність використання власного капіталу підприємства[32].

1.3. Суть та особливості проведення діагностики фінансового стану підприємства

Фінансовий стан підприємства - це складне комплексне поняття, яке потребує науково-обґрунтованих підходів та спеціальних методів вивчення з метою об'єктивної оцінки та можливістю його подальшого вдосконалення[30].

Фінансовий стан підприємства характеризується розміщенням його коштів, джерел їх формування та фінансовою стійкістю. Основними показниками діагностики фінансового стану є забезпеченість власними обіговими коштами; стан нормативних запасів товарно-матеріальних цінностей; ефективність використання банківських кредитів та їх матеріальне забезпечення; обіговість оборотних коштів; оцінка та прогноз фінансової стійкості, ліквідності і платоспроможності підприємства.

На фінансовий стан підприємства впливають усі види його діяльності - комерційна, виробнича, фінансово-господарська. Позитивно впливає на нього, перш за все, безперебійний випуск і реалізація високоякісної конкурентоспроможної продукції. Фінансова діяльність підприємства повинна бути спрямована на забезпечення систематичного надходження й ефективного використання фінансових ресурсів, дотримання розрахункової і кредитної дисципліни, досягнення раціонального співвідношення власних і залучених коштів, фінансової стійкості з метою ефективного функціонування підприємства[27].

Саме цим зумовлюється необхідність і практична значущість систематичної діагностики фінансового стану підприємства, якій належить суттєва роль у забезпеченні його стабільного фінансового стану.

При успішному виконанні та перевиконанні плану виробництва та реалізації продукції, зниженні її собівартості підприємство одержує надплановий прибуток, утворюються додаткові джерела коштів, що, в кінцевому результаті, сприяє зміцненню фінансового стану підприємства. Тому резервами подальшого покращення фінансового стану підприємства є його успішна виробнича діяльність.

Отже, фінансовий стан – це одна з найважливіших характеристик діяльності кожного підприємства.

Стійкий фінансовий стан підприємства формується в процесі всієї його господарської діяльності. Тому діагностику фінансового стану можна об'єктивно здійснити не через один, навіть найважливіший, показник, а тільки за допомогою комплексу, системи показників, що детально і всебічно характеризують господарське становище підприємства[33].

Фінансовий стан визначається на певну дату і характеризує конкурентоспроможність, фінансовий потенціал підприємства, а також дозволяє оцінити, якою мірою гарантуються економічні інтереси як самого підприємства, так і його партнерів. Діагностика фінансового стану є глибокою, науково обґрунтованою дослідженням фінансових відносин і руху фінансових ресурсів у єдиному виробничо-господарському процесі. Під час діагностики оцінюється минула діяльність підприємства, його стан на даний момент, а також майбутні перспективи[24].

Діагностика фінансового стану є головним інструментом аналізу фінансового стану. В таблиці 1.6 наведено існуючі дефініції поняття діагностики фінансового стану підприємства.

Таблиця 1.6

Трактування поняття «діагностика фінансового стану»

Автор	Характеристика
1	2
Виборова О. М.[44]	Розкриває фінансову діагностику як елемент фінансового аналізу, що накопичує знання про будову висновку щодо фінансового стану об'єкту діагностування, причини і можливості його зміни, про можливе припинення оптимального режиму роботи та дослідження можливостей розвитку об'єкту діагностування.
Гетьман О. О., Шаповал В. М.[30]	Розуміють діагностику фінансового стану як засіб розпізнавання соціально-економічної системи, виконуючи комплекс наукових процедур та пошук у них недоліків.
Євдокимова Н. М.[27]	Фінансова діагностика – це засіб вивчення фінансових процедур підприємства, процесів організації та застосування фінансових запасів для його операційної та інвестиційної діяльності.

Муравйов А. І. [16]	Діагностика фінансового стану – це прийом встановлення характеру зупинок нормального ходу господарського процесу на основі типових ознак, які властиві цьому об'єкту.
---------------------	---

Продовження табл. 1.6

Савчук В. П. [41]	Порівнює фінансову діагностику з медичною аналогією: зовсім, як хворий організм людини вимагає поглибленої діагностики на початку лікування, так і підприємству потрібно пройти поглиблену діагностику перед початком трансформації. За умови її проведення, якщо виявлені «больові точки» бізнесу, здійснений комплекс кроків з поліпшення стану, то підприємству потрібен постійний контроль «здоров'я» хоча б один раз на рік щоб не погіршився стан.
Сметанюк О. А. [25]	Розглядає діагностику фінансового стану як розпізнавання стану підприємства через виконання різних наукових процедур, метою яких є пошук переважних факторів такого стану, показників і причин виявлення проблеми або припустимих ускладнень, аналіз перспектив підприємства виконувати стратегічні і тактичні цілі, підготовку потрібної інформаційної бази задля прийняття рішення. Діагностика покликана для забезпечення комплексного виявлення, аналізу, ліквідації та передбачення проблем підприємства з метою забезпечення прийняття випереджуючих адміністративних рішень, які спрямовані на досягнення його стратегічних та тактичних цілей.

На нашу думку, найбільш зрозумілим для кожного є поняття діагностики фінансового стану, який визначає Савчук В. П., порівнюючи діагностику фінансового стану з хворим організмом людини, який потребує діагностики перед лікуванням.

Муравйов А. І. звертає увагу тільки на розгляд і контроль відхилень від нормального ходу фінансово-господарської діяльності підприємства.

Гетьман О. О. та Шаповал В. М. зосереджені на виявленні «вузьких місць» підприємства.

Можна відзначити, що і визначення Сметанюк О. А. є досить повним та змістовним.

Таким чином, на сьогодні в науковій літературі можна знайти різні підходи до визначення поняття діагностики. При цьому, досі не вироблено єдиної концепції, не визначено її змісту та функцій. Одні дослідники трактують діагностику фінансового стану в досить вузькому сенсі та звертають увагу лише на деякі аспекти, які не розкривають повністю зміст діагностики та її потенційні можливості. Інші дослідники взагалі ототожнюють діагностику з аналізом (економічним або фінансовим), не виділяючи спеціальних функцій і завдань власне діагностики як окремого етапу управління.

Метою діагностики фінансового стану підприємства є оцінка зміни розвитку підприємства та знаходження резервів зростання прибутковості виробництва і покращення комерційних виплат як основи постійної роботи підприємства та здійснення ним зобов'язань перед бюджетом, банком та іншими установами [44].

Головними завданнями діагностики фінансового стану підприємства є:

- аналіз рентабельності та фінансової стійкості підприємства;
- формулювання результативності використання майна підприємства, достатності його власними оборотними активами;
- здійснення нейтральної оцінки динаміки ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості підприємства;
- аналіз ділової активності підприємства;
- визначення продуктивності застосування фінансових ресурсів [7].

Головна роль діагностики полягає у трьох важливих функціях, які вона виконує. До них відносяться: функція оцінки (визначення стану функціонування об'єкта управління); діагностична (виявлення допустимих змін стану об'єкта); пошукова (визначення потенційних заходів зміни стану суб'єкта управління)[7]. Якраз за допомогою даних функцій можна визначити роль діагностики в зміні результативності управління фінансовим станом підприємства.

Діагностика дозволяє:

- вирішувати заходи щодо управління фінансовою діяльністю підприємства;
- здійснювати аналіз змін в діяльності підприємства в підсумку внутрішніх і зовнішніх факторів, розкривання виду цих перемін, ходу їх протікання;
- вчасно визначати та розпізнавати поганий фінансовий стан підприємства за непрямими особливостями;
- розробити правильну фінансову політику, стратегію і тактику;
- зробити підсумки щодо фінансового стану підприємства на дату закінчення даного дослідження;
- визначити потенційні заходи щодо покращення фінансового стану суб'єкту управління[3].

Інформаційними джерелами для розрахунку показників і проведення діагностики фінансового стану підприємства є річна і квартальна бухгалтерська звітність:

Ф-1 "Баланс" (Звіт про фінансовий стан)

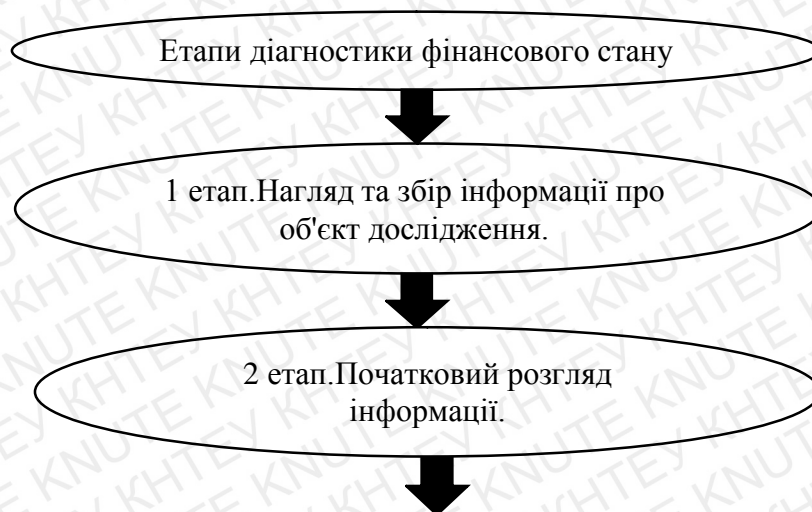
Ф-2 "Звіт про фінансові результати" (Сукупний дохід)

Ф-3 "Звіт про рух грошових коштів",

Ф-4 "Звіт про власний капітал",

Ф-5 "примітки для річної фінансової звітності", а також дані бухгалтерського обліку і необхідні аналітичні розшифрування руху і залишків за синтетичними рахунками[7].

Діагностика фінансового стану має складатися з таких етапів, які відображено на рисунку 1.

*Рис.1.2. Етапи діагностики фінансового стану.**

**Джерело: складено автором на основі джерела [20]*

1 етап. Нагляд та збір інформації про об'єкт дослідження. Основою цієї інформації, у найліпшому разі може бути бухгалтерська і статистична звітність, інформація про тенденцію розвитку галузі, діяльність сфери підприємства й економіки в цілому, динаміку ринку сировини, засоби виробництва та продукції підприємства.

2 етап. Початковий розгляд інформації. Зацікавлений аналітик визначає фінансові показники й коефіцієнти, що характеризують фінансовий стан, виходячи з доступної йому інформації, його знань та засвоєння методики фінансової діагностики.

3 етап. Вироблення гіпотез. Вирахувані показники прирівнюються з показниками схожих типових підприємств. При цьому важливе місце відводиться досвіду й інформованості про економічний стан підприємства. Проводиться аналіз ймовірності труднощів, що можуть виявитися на підприємстві у наступний період.

4 етап. Вибір вірогідних гіпотез та висновки щодо зміни розвитку підприємства [20].

Якість фінансового аналізу суттєво залежить від методики аналізу – алгоритму розрахунку показників та величини критеріїв, за якими підприємство можна віднести до розряду благополучних чи неблагополучних.

Загальновідомо, що метод - спосіб чи засіб досягнення будь-якої мети, вирішення конкретного завдання. В процесі виконання даної роботи був

здійснений спеціальний підбір сукупності методів. такий підбір називається методикою[11].

До основних методів аналізу фінансового стану відносять:

- горизонтальний, тобто визначення абсолютних і відносних змін величин різних статей балансу за певний період;
- вертикальний - обчислення питомої ваги окремих статей у підсумку балансу, тобто визначення структури активів і пасивів на певну дату;
- трендовий полягає у зіставленні величин балансових статей за кілька років для виявлення тенденцій, що переважають у динаміці показників;
- коефіцієнтний зводиться до вивчення рівнів і динаміки відносних показників фінансового стану, які вираховують, як співвідношення величин балансових статей чи інших абсолютних показників одержаних на основі звітності і даних бухгалтерського обліку. При аналізі фінансових коефіцієнтів їх значення зіставляють з базовими величинами, а також вивчають динаміку за звітний період і за кілька суміжних звітних періодів [17].

При оцінці фінансового стану підприємства та виявленні потенційних можливостей підвищення ефективності формування й використання фінансових ресурсів можуть застосовуватися різні методи аналізу.

Інтегральна оцінка є ефективним механізмом аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств. Це зумовлює важливість визначення інтегральної оцінки фінансового стану підприємства і актуальність питань, пов'язаних з розробкою нових і поліпшенням існуючих методик її проведення. Вирішенням вказаної проблеми може стати розробка єдиної методологічної основи інтегральної оцінки фінансового стану підприємства, яка б дозволила всебічно оцінити фінансово-господарську діяльність підприємства, визначити недоліки в його роботі та відшукати шляхи поліпшення фінансового стану підприємства[26].

Однією з найпростіших моделей прогнозування ймовірності банкрутства вважається двофакторна модель. Вона базується на двох

ключових показниках: показнику поточної ліквідності та показнику частки позикових коштів, від яких залежить ймовірність банкрутства підприємства. Ці показники множать на питому вагу значення коефіцієнтів, знайдені емпіричним шляхом, і результати потім додаються до сталої величини (const), також отриманої тим самим дослідно-статистичним способом[26].

В американській практиці виявлені й використовуються такі вагові значення коефіцієнтів для визначення інтегрального показника підприємства:

- для показника поточної ліквідності (покриття) (Кпл): – 1,0736;
- для показника питомої ваги позикових коштів у пасивах підприємства (Кпв): +0,0579;
- стала величина: – 0,3877.

Звідси формула розрахунку Z набирає такого вигляду:

$$Z = -0.3877 - 1.0736 K_{пл} + 0.0579 K_{пв} \quad (1.1)$$

Інтегральний показник фінансового стану бенефіціара

Згідно наказу міністерства фінансів України 14.07.2016 № 616 «Про затвердження Порядку проведення оцінки фінансового стану потенційного бенефіціара інвестиційного проекту, реалізація якого передбачається на умовах фінансової самоокупності», а також визначення виду забезпечення для обслуговування та погашення позики, наданої за рахунок коштів міжнародних фінансових організацій, обслуговування якої здійснюватиметься за рахунок коштів бенефіціара, оцінка фінансового стану потенційного бенефіціара, який складає звітність відповідно до стандартів бухгалтерського обліку, здійснюється шляхом присвоєння йому класу залежно від значення інтегрального показника фінансового стану[19].

Методичною основою визначення інтегрального показника фінансового стану є метод багатofакторного дискримінантного аналізу. Базовий алгоритм багатofакторної дискримінантної функції для розрахунку інтегрального показника має такий вигляд[25]:

$$Z = a_1 K_1 + a_2 K_2 + a_3 K_3 + a_4 K_4 + a_5 K_5 + a_n K_n - a_0, \quad (1.2)$$

Z - інтегральний показник фінансового стану бенефіціара;

$K_1, K_2 \dots K_n$ - фінансові коефіцієнти, що визначаються на підставі даних фінансової звітності бенефіціара;

$a_1, a_2 \dots a_n$ - параметри дискримінантної моделі, що визначаються з урахуванням вагомості та розрядності фінансових коефіцієнтів;

a_0 - вільний член дискримінантної моделі.

Отже, заключним етапом діагностики фінансового стану підприємства, як основи формування його економічної безпеки, є етап аналізу результативності діяльності підприємства та його належних підрозділів щодо запобігання можливих негативних чинників на фінансовий стан підприємства. Даний аналіз проводять за методикою оцінки збитків, відвернутих чи яких зазнало підприємство в підсумку реалізації запланованих заходів щодо забезпечення економічної безпеки підприємства в цілому та за рахунок діагностики фінансового стану підприємства.

РОЗДІЛ II

ДОСЛІДЖЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТОВ "ВІА-ТУР"

2.1. Оцінка ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості підприємства

Фінансовий стан підприємства у короткостроковій перспективі оцінюється показниками ліквідності та платоспроможності, які характеризують можливість своєчасного і повного здійснення розрахунків за короткостроковими обов'язками перед контрагентами. Аналіз платоспроможності і ліквідності важливий не тільки для підприємства, але і для зовнішніх кредиторів[6].

Діагностика фінансового стану підприємства починається з проведення горизонтального та вертикального аналізу балансу.

Він полягає в співставленні фінансових даних підприємства «ВІА-ТУР» у період з 2015 до 2017 рр. у відносному та абсолютному вигляді. Горизонтальний аналіз дозволяє виявити тенденції зміни окремих статей чи їх груп, які входять в склад бухгалтерської звітності(табл. 2.1).

Отже, перш ніж провести оцінку ліквідності та платоспроможності розглянемо динаміку обсягів оборотних та необоротних активів підприємства ТОВ «ВІА-ТУР» (табл. 2.1, табл. 2.2).

За даними табл. 2.1 бачимо, що нематеріальні активи досліджуваного підприємства у 2016 р. в порівнянні з 2015 р. зменшилися з 17 тис. грн. до 3

тис. грн. тобто на 14 тис. грн. або на 82%. У 2017 р. в порівнянні з 2016 р. зменшилися з 3 тис. грн. до 1 тис. грн., тобто на 1 тис. грн., або на 67%. Темп приростувідносно базису складав 94%.

Обсяги незавершених капітальних інвестицій у 2015 р. склали 7 тис. грн., станом на 2016 р. незавершені капітальні інвестиції були відсутні, у 2017 році склали 13 тис.грн.. Темп приросту відносно базису складав 86%.

Таблиця 2.1

**Динаміка обсягів і складу необоротних активів
ТОВ «ВІА-ТУР»
у 2015-2017 рр.**

Показник	Обсяг тис.грн			Абсолютний приріст, тис.грн		Темп приросту, %		Темп приросту відносно базису %
	2015	2016	2017	2016 р. у порівнянні з 2015р	2017 р. у порівнянні з 2016р	2016 р. у порівнянні з 2015р.	2017 р. у порівнянні з 2016р.	
Необоротні активи								
Нематеріальні активи	17	3	1	-14	-2	-82,35	-66,67	-94,12
первісна вартість	66	66	67	0	1	0,00	1,52	1,52
накопичена амортизація	49	63	66	14	3	28,57	4,76	34,69
Незавершені капітальні інвестиції	7	0	13	-7	13	-100		85,71
Основні засоби	64144	64362	59478	218	-4884	0,34	-7,59	-7,27
первісна вартість	74191	78857	77297	4666	-1560	6,29	-1,98	4,19
знос	10047	14495	17819	4448	3324	44,27	22,93	77,36
Усього	64168	64365	59492	197	-4873	0,31	-7,57	-7,29

Обсяги основні засобів підприємства в 2016 р. в порівнянні з 2015 р. збільшилися на 218 тис. грн., тобто на0,34%. У тому числі, їх первісна вартість збільшилась на 4666 тис. грн., або на6,29 %; знос збільшився на 4 448 тис. грн., тобто на 44%. У 2017 р. в порівнянні з 2016 р. обсяги основних засобів зменшилися з 64 362 тис. грн. до 59 478 тис. грн. тобто на 4 884 тис. грн., або на 7,59 %, їх первісна вартість зменшилася з 78 857 тис. грн., до 77

297 тис. грн., тобто на 1 560 тис. грн., або на 2%; а знос збільшився з 14 495 тис. грн. до 17 819 тис. грн., тобто на 3 324 тис. грн., або на 23%. Загальний обсяг основних засобів протягом аналізованого періоду скоротився на 7 %, тобто з 64 168 тис. грн., до 59 492 тис. грн.

Щодо структури необоротних активів підприємства, то ми бачимо, що протягом досліджуваного періоду понад 99% необоротних активів ТОВ «ВІА-ТУР» становили основні засоби.

Далі розглянемо динаміку обсягів і складу оборотних активів підприємства ТОВ «ВІА-ТУР» (табл. 2.2).

За таблицею 2.2 можна зробити висновки, що обсяги оборотних активів у 2016 році порівняно з 2015 роком збільшилися з 37 122 тис. грн. до 43 755 тис. грн. або на 18%, що складав 6 633 тис. грн., у 2017 році збільшилися з 43 755 тис. грн. до 48 272 тис. грн., тобто на 10%, або на 4 517 тис. грн. Найбільших змін в оборотних активах зазнала дебіторська заборгованість, у 2016 р. порівняно з 2015 р. її обсяги збільшилася з 26 598 тис. грн. до 35 920 тис. грн., тобто на 9 322 тис. грн., або на 35%. У 2017 р. порівняно з 2016 р. вона збільшилася з 35 920 тис. грн. до 41 384 тис. грн., тобто на 5 464 тис. грн., або на 15%. Протягом усього аналізованого періоду, дебіторська заборгованість збільшилась майже на 56%, що свідчить про наявність у підприємства покупців, що не розрахувалися за придбану продукцію, але за досліджуваний період видно, що з кожним роком цей відсоток зменшується, це є досить добре для підприємства.

Витрати майбутніх періодів підприємства у 2016 р. в порівнянні з 2015 р. зменшилися з 694 тис. грн. до 667 тис. грн., тобто на 27 тис. грн., або на 4%. У 2017 р. порівняно з 2016 р. зменшилися з 667 тис. грн. до 383 тис. грн., тобто на 284 тис. грн., або на 43%. Протягом усього аналізованого періоду витрати майбутніх періодів ТОВ «ВІА-ТУР» зменшилися з 694 тис. грн. до 383 тис. грн., тобто на 43%.

Таблиця 2.2

Динаміка оборотних активів підприємства «ВІА-ТУР» 2015-2017 рр.

Показник	Обсяг тис. грн			Абсолютний приріст, тис. грн		Темп приросту, %, раз		Темп приросту відносно бази %/раз
	2015	2016	2017	2016 р. у порівнянні з 2015р.	2017 р. у порівнянні з 2016р.	2016 р. у порівнянні з 2015р.	2017 р. у порівнянні з 2016р.	
Оборотні активи								
Запаси	1854	2508	3511	654	1003	35,28	39,99	89,37
Виробничі запаси	1854	2508	3511	654	1003	35,28	39,99	89,37
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	26598	35920	41384	9322	5464	35,05	15,21	55,59
Дебіторська заборгованість за рахунками:								
з бюджетом	7624	2873		-4751	-2873	-62,32	-100,00	-100,00
у тому числі з податку на прибуток	15			-15	0	-100,00		-100,00
Інша поточна дебіторська заборгованість	351	543	1951	192	1408	54,70	259,30	455,84
Гроші та їх еквіваленти	1	106	176	105	70	10500,00	66,04	17500,00
Рахунки в банках	1	106	176	105	70	10500,00	66,04	17500,00
Витрати майбутніх періодів	694	667	383	-27	-284	-3,89	-42,58	-44,81
Інші оборотні активи		1138	867	1138	-271		-23,81	
Усього	37122	43755	48272	6633	4517	17,87	10,32	30,04

Щодо структури оборотних активів (рис. 2.1), то найбільшу частку складає дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги понад 80%, запаси у 2015 році склали 4,99% , у 2016 році 5,73%, а у 2017 році – 7,27%.

Рис.2 1 Структура активів ТОВ «ВІА-ТУР» у 2015-2017 рр.

Для фінансування 99% свого майна ТОВ «ВІА-ТУР» протягом останніх років використовувало позиковий капітал (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Динаміка капіталу підприємства «ВІА-ТУР» 2015-2017 рр.

Показник	Обсяг тис.грн			Абсолютний приріст, тис.грн		Темп приросту, %		Темп приросту відносно бази
	2015	2016	2017	2016 р. у порівнянні з 2015р.	2017 р. у порівнянні з 2016р.	2016 р. у порівнянні з 2015р.	2017 р. у порівнянні з 2016р.	
Власний капітал								
Зареєстрований (пайовий) капітал	10	10	10	0	0	0,00	0,00	0,00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	282	608	8	326	-600	115,60	-98,68	-97,16
Усього	292	618	18	326	-600	111,64	-97,09	-93,84

Продовження табл. 2.3

Показник	Обсяг тис.грн			Абсолютни приріст, тис.грн		Темп приросту, %		Темп приросту відносно бази
	2015	2016	2017	2016	2017	2016	2017	
				р. у порівнянні з 2015р	р. у порівнянні з 2016р	р. у порівнянні з 2015р	р. у порівнянні з 2016р	
Поточні зобов'язання і забезпечення								
Поточна кредиторська заборгованість за:								
довгостроковими зобов'язаннями	-	2437	1571	-	-866	-	35,54	-
товари, роботи, послуги	62660	60031	49824	2629	10207	4,20	17,00	20,49
розрахунками з бюджетом	178	309	441	131	132	73,60	42,72	147,75
у тому числі з податку на прибуток		16	12	16	-4	-	25,00	-
розрахунками зі страхування	34	64	46	30	-18	88,24	28,13	35,29
розрахунками з оплати праці	394	439	376	45	-63	11,42	14,35	-4,57
Інші поточні зобов'язання	37732	44222	55488	6490	11266	17,20	25,48	47,06
Усього	100998	107502	107746	6504	244	6,44	0,23	6,68

Проаналізувавши табл. 2.3, можна сказати, що в обсягах пасивів підприємства поточні зобов'язання у 2016 році порівняно з 2015 р. збільшилися на 6,44%, у 2017 році збільшилися на 0,23%, що свідчить про неможливість підприємства розраховуватися з робітниками, бюджетом та ін. поточними платежами. У той же час на підприємстві відсутні довгострокові зобов'язання, що свідчить про відсутність на підприємстві довгострокових проектів, не спроможність підприємства залучити стратегічних інвесторів, та

наявність недовіри з боку кредитних установ спроможних профінансувати значні проекти.

Щодо структури капіталу підприємства (рис. 2.2), то найбільшу частку складає поточні зобов'язання понад 99%

Рис. 2.2 Структура капіталу ТОВ «VIA-TUR» у 2015-2017 рр.

Визначимо чи ліквідним був баланс підприємства, виходячи із сформованої структури майна та джерела його фінансування (табл. 2.4)

Таблиця 2.4

Обсяги майна ТОВ «VIA-TUR» та джерела його фінансування у 2015-2017 рр.

Актив	2015	2016	2017	Пасив	2015	2016	2017
1. Найліквідніші активи	1	106	176	1. Негайні пасиви	100998	107502	107746
2. Активи, що швидко реалізуються	34588	39336	43335	2. Короткострокові пасиви	62660	60031	49824
3. Активи, що повільно реалізуються	2548	3175	4761	3. Довгострокові пасиви			
4. Активи, що важко реалізуються	64168	64365	59492	4. Постійні пасиви	292	618	18

За даними таблиці можемо констатувати, що баланс підприємства, що аналізується, не є ліквідним.

Тільки третяумова ліквідності балансу ($A3 > П3$) за аналізований період з 2015 по 2017 рр. виконувалася. Активи, що повільно реалізуються, переважають обсяги довгостроковим пасивам, так як довгострокові пасиви відсутні.

Підприємство, поточний капітал якого складається переважно із грошових коштів, короткострокової дебіторської заборгованості, як правило, вважається більш ліквідним, ніж підприємство, поточні активи якого складаються переважно із запасів. На підприємстві «ВІА-ТУР» в структурі оборотних активів перевищує дебіторська заборгованість над запасами, але це не готові засоби платежу, які можна використати для покриття зобов'язань.

Зовнішні суб'єкти фінансового аналізу не в змозі визначити стан платоспроможності підприємства лише на основі аналізу балансу і з цією метою використовують аналіз коефіцієнтів ліквідності та платоспроможності господарюючого суб'єкта (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Динаміка показників ліквідності та платоспроможності ТОВ "ВІА-ТУР" у 2015-2017 рр.

Показники	2015	2016	2017	Абсолютний приріст	
				2016/2015	2017/2016
Коефіцієнт забезпеченості:					
- ліквідними активами	0,37	0,40	0,45	0,04	0,04
- грошовими засобами платежу	0,00001	0,00098	0,0016	0,001	0,0007
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,00001	0,00099	0,00163	0,001	0,0006
Загальний коефіцієнт покриття	0,37	0,41	0,45	0,04	0,04
Проміжний коефіцієнт покриття	0,35	0,38	0,42	0,03	0,03
Коефіцієнт відволікання оборотних активів:					
- у запаси	0,05	0,06	0,07	0,007	0,015
Коефіцієнт участі матеріальних запасів у покритті поточних зобов'язань	0,02	0,02	0,03	0,005	0,009
Коефіцієнт самофінансування	-1,72	-1,46	-1,23	0,26	0,22

За даними таблиці 2.5, можна зробити висновки, що коефіцієнт забезпеченості ліквідними активами у 2015 році дорівнював 0,37, це означає, що у загальній структурі активів 37% ліквідних активів, у 2016 році цей показник склав 40%, а у 2017 році 45%.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує, яка частина поточних зобов'язань може бути погашена негайно. У 2015 році цей коефіцієнт склав 0,00001, у 2016 році 0,00099, а у 2017 – 0,00163. Теоретичне значення коефіцієнта абсолютної ліквідності повинне бути не меншим 0,2–0,25.

Відтак, можемо констатувати наявність проблем у підприємства з погашенням короткострокових зобов'язань і використанням готових засобів платежу.

Загальний коефіцієнт покриття у 2015 р. становив 0,37, у 2016 – 0,41, а у 2017 році – 0,45. Абсолютне відхилення складає 0,04. Це означає, що підприємство не здатне покривати кредиторську заборгованість, так як коефіцієнт повинен бути більше 2. При значенні коефіцієнта менше 2, платоспроможність підприємства незначна, а значить існує фінансовий ризик, як для самого підприємства, так і для його партнерів. Низький рівень ліквідності, як правило свідчить про ускладнення збуту продукції, або ж погану організацію матеріально-технічного забезпечення.

Проміжний коефіцієнт покриття у 2015 році склав 0,35, тобто 35% поточних зобов'язань при нормативі 70-80%, підприємство може покривати за рахунок грошових коштів, а також дебіторською заборгованістю. У 2016 та 2017 роках його значення дещо покращилося (0,38 і 0,42 відповідно), але також не відповідає рекомендованому значенню.

Коефіцієнт самофінансування протягом цього періоду мав від'ємне значення, тобто також не відповідав нормативу 0,3-0,4.

Таким чином можемо констатувати, що протягом останніх 3 років ТОВ «ВІА-ТУР» мало дуже низький рівень платоспроможності, що в свою чергу негативно позначається на рівні його фінансової стійкості.

Фінансова стійкість підприємства – характеристика стабільності його фінансового стану, яка забезпечує високою часткою власного капіталу в загальному обсязі [30].

В табл. 2.6 наведена динаміка показників фінансової стійкості досліджуваного підприємства протягом 2015-2017 рр.

Таблиця 2.6

Динаміка показників фінансової стійкості ТОВ "ВІА-ТУР"

Показник	2015	2016	2017	Темп приросту, %	
				2016/2015	2017/2016
Коефіцієнт фінансової автономії	0,0029	0,0057	0,0002	98,27	-97,08
Коефіцієнт фінансової залежності	0,9971	0,9943	0,9998	-0,28	0,56
Коефіцієнт покриття боргу	0,0029	0,0057	0,0002	98,84	-97,09
Коефіцієнт фінансового ризику	0,0034	0,0016	0,055	-52,89	3352,49
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів	0,7325	0,7293	0,7173	-0,43	-1,65

Коефіцієнт фінансової автономії характеризує частку власників підприємства в загальній сумі коштів, авансованих у його діяльність. Чим вищий цей показник, тим підприємство більш фінансово стійке, стабільне і незалежне від зовнішніх кредиторів. У зарубіжній практиці існують різні думки, щодо частки власного капіталу, але найпоширеніша така: частка власного капіталу має бути достатньо великою, нижня межа значення коефіцієнта становить 0,6 (60%). За даними таблиці ми бачимо, що в ТОВ «ВІА-ТУР» цей коефіцієнт не відповідає мінімуму та є дуже низьким. У 2015 році він становив лише 0,0029, у 2016 році дещо збільшився і склав 0,0057, але у 2017 році знизився на 97%, та становив 0,0002. Тобто менше 1 відсотка майна підприємства фінансується за рахунок власних коштів.

Коефіцієнт фінансової залежності є оберненим до коефіцієнта фінансової автономії. Зростання цього показника означає збільшення частки позичених коштів у фінансуванні підприємства. Якщо його значення наближається до 1 (або 100%), то це означає, що власники повністю фінансують своє підприємство. За результатами таблиці видно, що показники

майже не змінні за досліджуваний період та становлять 0,99, тобто майже на 100% ТОВ «ВІА-ТУР» фінансує свою діяльність за рахунок позикового капіталу.

Коефіцієнт фінансового ризику у 2015 році склав 0,0034, в 2016 році - 0,0016, а у 2017 році - 0,055. Критичне значення цього коефіцієнта є менше одиниці.

В той же час коефіцієнт реальної вартості основних засобів має бути не меншим значення 0,5. Як ми бачимо протягом останніх 3 років цей коефіцієнт складав 0,7, тобто можна сказати, що підприємство ефективно використовує основні засоби у господарській діяльності.

Оскільки більшість розрахованих показників не відповідають рекомендованим значенням, можемо констатувати фінансову нестійкість ТОВ «ВІА-ТУР» в досліджуваному періоді та високу залежність від зовнішніх джерел фінансування.

Визначимо тип фінансування підприємства за моделлю Ковальова (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Тип фінансування ТОВ «ВІА-ТУР» за моделлю Ковальова

Показник	2015	2016	2017
Власний оборотний капітал	-63876	-63747	-59474
Норм. Джерела формування запасів та витрати	-8865	-44714	-44622
ВОК-ЗВ	2548	3175	3894
Тип фінансової стійкості	-66424	-66922	-63368
	3	3	3

За даними таблиці видно, що для підприємства характерним є 3-й тип – нестійке фінансове становище для якого нерівності $ZB > НДФЗ$ – свідчить про агресивне фінансування, ситуація при якій запаси і витрати забезпечуються за рахунок власних оборотних коштів, довгострокових позикових джерел та короткострокових кредитів і позик.

Отже, можемо констатувати, що протягом останніх 3 років ТОВ «ВІА-ТУР» мало дуже низький рівень платоспроможності, оскільки більшість

розрахованих показників не відповідають рекомендованим значенням. Також підприємство є нестійким та має високу залежність від зовнішніх джерел фінансування.

2.2. Дослідження ділової активності та рентабельності функціонування підприємства

Аналіз ділової активності (оборотності) дозволяє проаналізувати ефективність основної діяльності підприємства, що характеризується швидкістю обертання фінансових ресурсів підприємства та ефективністю використання майна.

В табл. 2.8 наведені розрахунки показників ділової активності для ТОВ «ВІА-ТУР» у 2015-2017 роках.

Таблиця 2.8

Динаміка показників ділової активності ТОВ "ВІА-ТУР"

Показник	2015	2016	2017	Абс приріст	
				2016/2015	2017/2016
Коеф. оборотності оборотних активів	0,65	0,75	0,67	0,10	-0,07
Коеф. оборотності запасів, разів	13,47	13,83	10,28	0,36	-3,55
Коеф. оборотності кредиторської заборгованості	0,66	0,49	0,55	-0,173	0,061
Коеф. оборотності дебіторської заборгованості	0,73	0,82	0,75	0,089	-0,068
Період обороту оборотних активів	553	483	535	-71	53
Період обороту запасів	27	26	35	-1	9
Період обороту кредиторської заборгованості, днів	546	741	658	194	-83
Тривалість погашення дебіторської заборгованості, днів	495	441	481	-54	40

Ці показники характеризують результати і ефективність поточної основної виробничої діяльності. Застосування їх залежить від мети аналізу.

Коефіцієнт оборотності активів — відображена швидкість обороту сукупного капіталу, або скільки грошових одиниць реалізованої продукції припадає на одну грошову одиницю активів. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості — характеризує залучені кошти, які підлягають

поверненню. Коефіцієнт оборотності власного капіталу — відображає швидкість обороту вкладеного власного капіталу[11].

Проаналізувавши динаміку ділової активності, можна сказати, що коефіцієнт оборотності активів у 2015 році склав 0,65, у 2016 році збільшився на 0,10, а у 2017 році зменшився на 0,07, та становив 0,67. Коефіцієнт оборотності запасів в 2016 році порівняно з 2015 роком збільшився на 0,36, тобто з 13,47 до 13,83. У 2017 році знизився на 3,55 та становив 10,28. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості у 2016 році порівняно з 2015 роком зріс на 0,089 та склав 0,82. В 2017 році порівняно з 2016 роком навпаки знизився на 0,068 та склав 0,75. Період обороту запасів у 2015 році складав 27 днів, а у 2016 році становив 26 днів, а у 2017 збільшився до 35 днів. Тривалість погашення дебіторської заборгованості в 2015 році складає 495 днів, у 2016 році тривалість зменшилася на 54 дня та складає 441 днів. У 2017 році тривалість погашення дебіторської заборгованості складає 481 день. Тривалість обороту дебіторської та кредиторської заборгованості досліджуваного підприємства, які перевищують 365 днів є свідчення неефективної фінансової політики підприємства.

Визначимо тривалість операційного та фінансового циклу ТОВ «ВІА-ТУР» у 2015-2017 роках.

Таблиця 2.9

Динаміка тривалості операційного та фінансового циклу ТОВ «ВІА-ТУР» у 2015-2017 рр.

Показник	2015	2016	2017	Абсолютний приріст	
				2016/2015	2017/2016
Період обороту запасів	27	26	35	-1	9
Період обороту дебіторської заборгованості	495	441	481	-54	40
Період обороту кредиторської заборгованості	546	741	658	194	-83
Тривалість операційного циклу	522	467	516	-55	49

Тривалість фінансового циклу	-25	-274	-142	-249	131
------------------------------	-----	------	------	------	-----

Чим менша тривалість фінансового циклу, тим менше фінансових ресурсів потрібно для фінансування виробничих потреб підприємства.

За даними таблиці 2.9 можна сказати, що на підприємстві ТОВ «ВІА-ТУР» тривалість операційного циклу: у 2015 році складала 522 дні, у 2016 році – 741 день, у 2017 році – 658 днів; тривалість фінансового циклу: у 2015 році –(25) днів, у 2016 році – (274) днів, у 2017 році (142) днів, що свідчить про проблеми з фінансуванням діяльності підприємства, неефективне управління оборотними активами та поточними зобов'язаннями.

Наступним елементом аналізу фінансового стану є рентабельність підприємства.

Рентабельність - відносний показник, що порівнює одержаний ефект з витратами або ресурсами, використаними для його досягнення.

В табл. 2.10 наведені показники рентабельності підприємства «ВІА-ТУР» протягом останніх 3 років.

Таблиця 2.10

Динаміка показників рентабельності/збитковості ТОВ «ВІА-ТУР», %

Показник	2015	2016	2017	Абс приріст	
				2016/2015	2017/2016
Рентабельність/збитковість реалізації	-0,22	1,08	-1,94	1,30	-3,02
Рентабельність/збитковість витрат	-0,54	2,25	-4,24	2,80	-6,49
Рентабельність/збитковість активів	-0,05	0,30	-0,56	0,35	-0,86
Рентабельність/збитковість оборотних активів	-0,14	0,75	-1,24	0,89	-1,99
Рентабельність/збитковість необоротних активів	-0,08	0,51	-1,01	0,59	-1,52
Рентабельність/збитковість власного капіталу	-18,15	52,75	-3333,33	70,90	-3386,08
Економічна рентабельність/збитковість	-0,05	0,31	-0,56	0,36	-0,87

Як бачимо, у 2016 році порівняно з 2015 роком всі показники рентабельності зросли, так як у 2015 році ТОВ «ВІА-ТУР» мали збитки, а у 2016 році підприємство мало прибуток. Рентабельність реалізації зросла на 1,30% та складає 1,08%, рентабельність витрат на зросла на 2,80% та становить 2,25%, рентабельність активів на зросла на 0,35% та складає 0,30%, рентабельність власного капіталу становила -18,15% та зросла до 52,75%. Економічна рентабельність зросла на 0,36%.

У 2017 році ТОВ «ВІА-ТУР» мало збитки, тому порівняно з 2016 роком всі показники рентабельності погіршилися. Рентабельність витрат знизилась до -4,24%. Рентабельність активів знизилась на 0,86%. Рентабельність оборотних активів зменшилась на 1,99%. Рентабельність необоротних активів зменшилась на 1,52% та складає -1,01%.

Згідно даних Державної служби України рентабельність операційної діяльності підприємств за видами економічної діяльності у 2017 році, а саме транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність становила -3,4% [13]. Рентабельність діяльності підприємства ТОВ «ВІА-ТУР» більша за галузеві показники, відтак можемо констатувати відносну ефективність господарської діяльності ТОВ «ВІА-ТУР».

2.3. Інтегральна оцінка фінансового стану підприємства

Обґрунтування управлінських рішень в економічній сфері неможливе без широкого використання інформації про фінансовий стан підприємств, які є основними об'єктами економічних відносин. Водночас у контексті реалізації інноваційно-інвестиційної моделі розвитку економіки України стає актуальним завдання комплексного підходу при оцінці фінансово-майнового стану суб'єктів господарювання, що репрезентується інтегральним показником.

Актуальність інтегральної оцінки фінансово-майнового стану полягає в тому, що за її допомогою з'являється можливість в узагальненому вигляді представити діяльність підприємства на ринку та визначити рейтинг ефективності його функціонування. Це дозволяє суб'єктам ринкових відносин визначитись із найефективнішими способами інвестування капіталу і таким чином сприяти росту віддачі використовуваних ресурсів в умовах їх обмеженості[26].

Інтегральний показник фінансового стану бенефіціара згідно порядку проведення оцінки фінансового стану потенційного бенефіціара інвестиційного проекту обчислюється з використанням дискримінантних моделей. Вибір моделі інтегральної оцінки залежить від виду діяльності бенефіціара та його належності до великих (середніх) чи малих підприємств.

Так як підприємство «ВІА-ТУР» є транспортним, то за моделлю бенефіціара інтегральний показник визначається так:

$$Z=0,07 \cdot K_2 + 1,27 \cdot K_3 + 0,32 \cdot K_4 + 1,98 \cdot K_5 + 0,04 \cdot K_6 + 0,04 \cdot K_7 - 0,15 \quad (2.1)$$

K_2 проміжний коефіцієнт покриття

K_3 коефіцієнт фінансової незалежності

K_4 коефіцієнт покриття необоротних активів власним капіталом

K_5 коефіцієнт оборотності оборотних активів

K_6 коефіцієнт оборотності позичкового капіталу фінансовим результатам перед оподаткуванням, фінансовими витратами та нарахування амортизації.

Інтегральний показник ТОВ «ВІА-ТУР» у 2015 році склав:

$$Z=0,07 \cdot 0,35 + 1,27 \cdot 0,9971 + 0,32 \cdot 0,0045 + 1,98 \cdot 0,36 + 0,04 \cdot 0,046 - 0,15 = 1,86$$

Інтегральний показник ТОВ «ВІА-ТУР» у 2016 році становив:

$$Z=0,07 \cdot 0,38 + 1,27 \cdot 0,9943 + 0,32 \cdot 0,0096 + 1,98 \cdot 0,75 + 0,04 \cdot 0,052 - 0,15 = 2,63$$

Інтегральний показник досліджуваного підприємства у 2017 році склав:

$$Z=0,07*0,42 + 1,27* 0,9998 + 0,32*0,0003 + 1,98*0,67 + 0,04*0,043 - 0,15=$$

$$2,48 \text{ (рис2.1)}$$

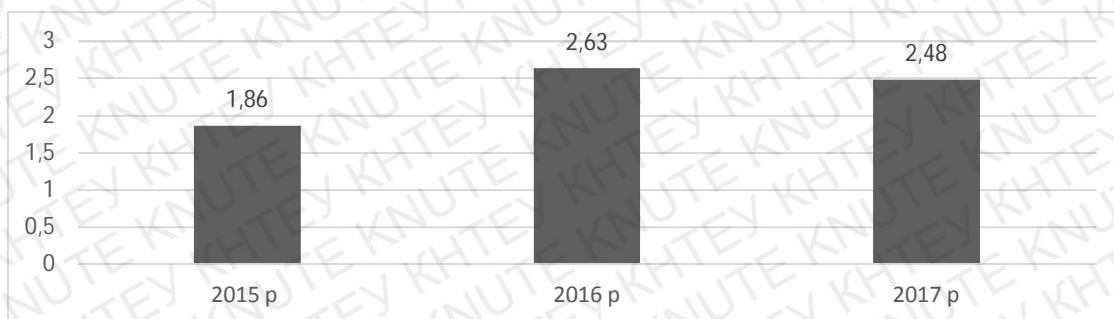

Рис. 2.3 Інтегральний показник фінансового стану ТОВ «BIA-TYP»

Як бачимо, у 2015-2016 рр. інтегральний показник дещо збільшився, проте у 2017 році його зміна була негативною.

Висновок про якість фінансового стану бенефіціара робиться на основі присвоєння йому класу згідно з інтерпретацією значень інтегрального показника фінансового стану бенефіціара (великі та середні підприємства) та інтерпретацією значень інтегрального показника фінансового стану бенефіціара (малі підприємства).

При підготовці висновків щодо рівня фінансового стану бенефіціара ураховують значення інтегрального показника за останній аналізований період.

Шкала класифікації розроблена на основі значень інтегрального показника фінансового стану та з урахуванням ймовірності невиконання позичальником взятих зобов'язань. Класи за рівнем фінансового стану слід інтерпретувати таким чином:

клас 1 – високий рівень спроможності виконувати зобов'язання та найменша ймовірність дефолту;

клас 2 – достатній рівень спроможності виконувати свої зобов'язання та незначна ймовірність дефолту;

клас 3 – нижче середнього рівня спроможності виконувати зобов'язання;

клас 4 – фінансовий стан бенефіціара є нестабільний і свідчить про наявність ознак неплатоспроможності;

клас 5 – високий рівень ймовірності дефолту [18].

Інтегральний показник фінансового стану підприємства «ВІА-ТУР» у 2015 році становить 1,86 у 2016 році – 2,63, а у 2017 році – 2,48, що відповідає класу 4, тобто фінансовий стан підприємства є нестабільним, особливу увагу слід звернути на платоспроможність підприємства.

Прогнозування ймовірності настання банкрутства для ТОВ «ВІА-ТУР»здійснено на основі двофакторної моделіАльтмана.

Інтегральний показник за двофакторноюZ-моделлюАльтмана у 2015 році склав:

$$Z = -0,3877 - 1,0736 * 0,37 + 0,0579 * 99,71 = 4.99$$

Інтегральний показник за двофакторноюZ-моделлюАльтмана у 2016 році склав.

$$Z = -0,3877 - 1,0736 * 0,41 + 0,0579 * 99,42 = 4.92$$

Інтегральний показник за двофакторноюZ-моделлюАльтмана у 2017 році склав.

$$Z = -0,3877 - 1,0736 * 0,45 + 0,0579 * 99,98 = 4.92$$

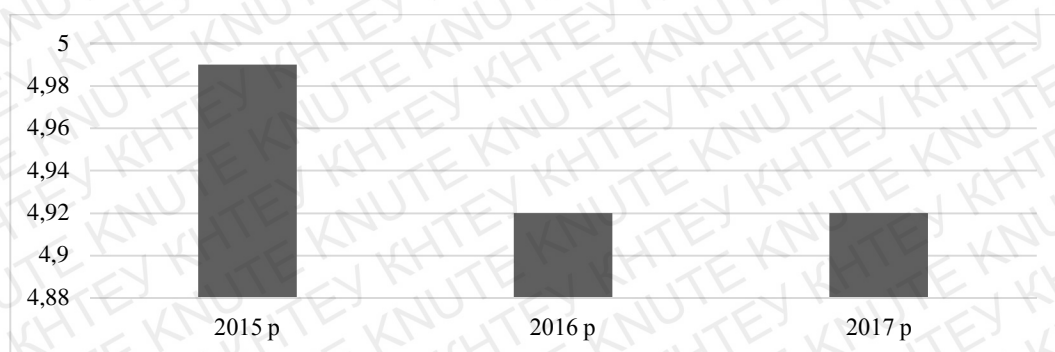

Рис. 2.4 Інтегральний показник за двофакторною моделлю на основі Z рахунку за Альтманом

Якщо результат Z виявляється від'ємним, імовірність банкрутства невелика. Додатне значення Z свідчить про високу ймовірність банкрутства

Як бачимо інтегральний показник в аналізований період склав 4,9 та свідчить про високу ймовірність банкрутства підприємства (рис 2.4).

РОЗДІЛ III ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТОВ "ВІА-ТУР"

3.1. Планування фінансово-господарських показників діяльності підприємства

Успішна робота підприємства значною мірою залежить від забезпеченості його необхідними ресурсами та ефективності їх використання. Здійснення цього можливе на основі планування.

Фінансове планування охоплює найважливіші сторони фінансово-господарської діяльності підприємства, забезпечує необхідний контроль за утворенням і використанням матеріальних, трудових і грошових ресурсів, створює умови для зміцнення фінансового стану підприємства[25].

Фінансове планування – це сукупність дій, щодо складання фінансових планів, що включає всі напрямки діяльності підприємства. Воно дає можливість визначити можливий потенціал підприємства, оптимально пов'язати наявні можливості підприємства щодо випуску продукції з попитом і пропозицією, що склалися на ринку [28].

Розроблення плану доходів підприємства здійснюється за основними джерелами їх утворення з подальшими узгодженнями.

Першим етапом планування звіту про фінансові результати є планування чистого доходу від реалізації. Планування чистого доходу від реалізації для досліджуваного підприємства на 2018 р. здійснюється на основі темпів росту у 2016-2017 рр. (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Динаміка темпів росту чистої виручки від реалізації за 2015-2017 рр.

Рік	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) тис. грн.	Темп росту ланцюговий, %
2015	23658	-
2016	30171	127,52
2017	30952	102,58

Прогнозний чистий дохід дорівнює добутку її передпланового значення на темп росту.

За результатами розрахунків плановий чистий дохід протягом 2018 р. зросте на 799 тис. грн. і може становити 31751 тис. грн. (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Прогноз показників звіту про фінансові результати на 2017-2018 рр.

Показники	2017 р.	2018 р.	Абс. приріст
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	30952	31751	799
Собівартість реалізованої продукції	18841	19327	486
Валовий прибуток від реалізації	12111	12424	313
Адміністративні витрати	7435	6582	-853
Витрати на збут	4171	3370	-801
Інші операційні доходи	2438	4615	2177
Інші операційні витрати	2552	4302	1750
Прибуток від операційної діяльності	391	2785	2394
Фінансові витрати	906	1375	469
Прибуток від звичайної діяльності	-515	1410	1925
Податок на прибуток	85	254	169
Чистий прибуток	-600	1156	1756

Собівартість реалізованих послуг відноситься до змінних витрат і планується через рівень у доході від реалізації. На основі значень за 2016-2017 рр. розрахуємо рівень. Рівень собівартості реалізованої продукції у 2017 році становив 60,87%. Планове значення собівартості продукції визначається множенням планового доходу від реалізації на рівень собівартості реалізованої продукції.

Валовий прибуток підприємства розраховується шляхом вирахування собівартості з чистого доходу від реалізації. У 2018 році валовий прибуток може становити 313 тис. грн..

Адміністративні витрати визначаються через середній темп росту. Середній темп росту визначається на основі темпів росту в 2016-2017 рр. Плановий обсяг адміністративних витрат складатиме 6582 тис. грн..

Витрати на збут плануємо через темп їх росту за 2016-2017 рр.

Суму інших операційних доходів прогнозуємо через темп росту на звітне значення цих доходів. Сума інших операційних доходів у 2018 році становитиме 2177 тис. грн..

Інших операційних витрати визначаються множенням темпу росту на звітне значення показника. У 2018 році вони складатимуть 4302 тис. грн..

Фінансові результати від операційної діяльності визначаються додаванням до валового прибутку операційних доходів, та відніманням з нього операційних витрат.

Фінансовий результат до оподаткування обчислюється вирахуванням з нього фінансових витрат. В плановому періоді він складатиме 1410 тис. грн..

Податок на прибуток визначається шляхом множення суми прибутку до оподаткування на ставку податку на прибуток (18%). В прогнозованому періоді податок на прибуток становитиме 254 тис. грн..

Плановий чистий прибуток розраховується відніманням податку на прибуток від прогнозованого прибутку до оподаткування. У 2018 р. обсяг чистого прибутку зростає на 1756 тис. грн. а становитиме 1156 тис. грн.

Наступним етапом для визначення фінансового стану підприємства у плановому періоді є розроблення прогнозованого агрегованого балансу підприємства на 2018 р.

Плановий баланс дає уявлення про майно та капітал на майбутнє і служить для уточнення можливої динаміки вартості майна та капіталу.

Плановий баланс складається на основі очікуваних показників поточного періоду та прогнозних змін в окремих статтях і розділах, які

очікуються в плановому періоді. За допомогою планового балансу можна розрахувати планові показники фінансових елементів підприємства, таких як ліквідність та платоспроможність, фінансова стійкість, ділова активність та рентабельність.

Первісна вартість основних засобів в плановому періоді визначається з урахуванням темпів росту за звітний рік та темпів їх збільшення.

Знос основних засобів прогнозується на основі середнього темпу росту суми основних засобів.

Таким чином, вартість необоротних активів в 2018 р., порівняно з 2017 р., зросте з 880,0 тис. грн. до 924,4 тис. грн.

Обсяги запасів та дебіторської заборгованості визначаються на основі планових показників періоду обороту.

Обсяг грошових коштів та інших оборотних активів прогнозується через прогнозний темп приросту обсягу дебіторської заборгованості на 2015р.

Отже, як бачимо з табл. 3.3, обсяг активів в прогнозному періоді збільшиться до 1826,1 тис. грн. в 2015 р

Прогнозні значення кредиторської заборгованості за продукцію, з одержаних авансів, з бюджетом, зі страхування, з оплати праці визначаються через середній рівень у 2016-2017рр.

Довгострокові зобов'язання розраховані на основі середніх темпів приросту. Короткострокові та довгострокові кредити банків на підприємстві відсутні.

На основі проведених розрахунків складено агрегований балансовий план підприємства ТОВ «ВІА-ТУР», що наведений в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3.

Агрегований балансовий план ТОВ «ВІА-ТУР»

АКТИВ тис.грн			
Стаття	2017	2018	Абсприріст
Необоротні активи	59492	61283	1791,00
Оборотні активи, всього, у т.ч.	48272	55046	6774,19
запаси	3511	4832	1320,60

дебіторська заборгованість	41384	51621	10236,74
грошові кошти	176	195	19,00
Витрати майбутніх періодів	383	405	22,00
Усього активів	107764	173382	65617,53

ПАСИВ тис. грн			
Стаття	2017	2018	Абсприріст
Власний капітал	18	28	10
Поточні зобов'язання, всього, в т.ч.	107746	111287	3541,23
кредиторська заборгованість за товари, послуги	49824	44429	-5395,39
інші поточні зобов'язання	55488	67289	11800,94
Усього капіталу	107764	173382	65617,53

Продовження табл. 3.2

Аналізуючи динаміку зміни спрогнозованого балансу до балансу звітного періоду, можна зробити такі висновки:

- необоротні активи у майбутньому періоді мають зрости на 1791 тис грн., за розрахунками на основі середнього темпу приросту по окремим статтям;
- обсяг оборотних активів, розрахований з урахуванням періодів обороту, у прогнозованому періоді має збільшитися на 6774,19 тис грн. У тому числі очікується збільшення обсягів запасів на 1320,60 тис грн., дебіторської заборгованості на 10236,74 тис грн. та грошові кошти мають зрости на 19 тис грн.;
- загалом обсяг активів, за прогнозними розрахунками, у 2017 році зросте на 65617,53 тис грн.

Щодо зміни обсягів другої частини балансу, тобто його пасивів, то тут спостерігається збільшення власного капіталу на 10 тис грн. Поточні зобов'язання у майбутньому періоді повинні зрости на 3541,23 тис грн. Серед них кредиторська заборгованість зменшиться на 5395,39 тис грн., інші поточні зобов'язання зростуть на 11800,94 тис грн..

3.2 Оцінка фінансового стану підприємства в плановому періоді

Оцінка фінансового стану підприємства є необхідним етапом для розробки планів і прогнозів фінансового оздоровлення підприємств.

На основі планових показників (табл. 3.2,3.3), можна розрахувати планові показники ліквідності та платоспроможності ТОВ «ВІА-ТУР» (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Планові показники ліквідності та платоспроможності ТОВ «ВІА-ТУР»

Показники	2017	2018	Темп приросту, %
Коефіцієнт забезпеченості:			
ліквідними активами	0,45	0,32	-0,13
грошовими засобами платежу	0,0016	0,0011	-0,0005
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,00163	0,021	0,019
Загальний коефіцієнт покриття	0,45	0,49	0,046
Проміжний коефіцієнт покриття	0,42	0,45	0,035
Коефіцієнт відволікання оборотних активів:			
у запаси	13,75	11,39	-2,36
Коефіцієнт участі матеріальних запасів у покритті поточних зобов'язань	30,69	23,03	-7,65
Коефіцієнт самофінансування	-1,23	-1,11	0,12

За даними таблиці 3.4 можна зробити висновки, що коефіцієнт забезпеченості ліквідними активами у 2018 р. може становити 0,32, що означає 32% ліквідних активів у загальній структурі активів. Коефіцієнт забезпеченості грошовими засобами платежу у 2018 р. становитиме 0,0011. Коефіцієнт абсолютної ліквідності у 2018 році повинен скласти 0,209. Загальний коефіцієнт покриття у 2018 р. становитиме 0,49, це означає, що підприємство не здатне покривати кредиторську заборгованість, так як коефіцієнт повинен бути більше 2. Проміжний коефіцієнт покриття у 2018 р. складатиме 0,45, що не відповідає нормативу 0,7 – 0,8. Коефіцієнт самофінансування від'ємний, що також не відповідає нормативу 0,3 – 0,4.

Як бачимо у 2018 році показники платоспроможності та ліквідності не будуть відповідати рекомендованим, проте їх позитивна динаміка є добрим знаком.

На основі планових показників (табл. 3.2 та 3.3), можна розрахувати планові показники фінансової стійкості підприємства (табл. 3.5).

Таблиця 3.5

Планові показники фінансової стійкості ТОВ «ВІА-ТУР»

Показник	2017	2018	Темп приросту, %
Коефіцієнт фінансової автономії	0,0002	0,00016	-3,32
Коефіцієнт фінансової залежності	0,9998	0,9998	0,00
Коефіцієнт покриття боргу	0,0002	0,00025	50,61
Коефіцієнт фінансового ризику	0,055	0,036	-35,71
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів	0,7173	0,5	-36,56

За даними таблиці 3.5, коефіцієнт фінансової автономії у 2018 р. становитиме 0,00016, що є дуже низьким значенням, та не відповідає мінімуму 0,6. Коефіцієнт фінансової залежності залишиться незмінним та становитиме 0,9998. Коефіцієнт покриття боргу становитиме 0,00025, та є більше ніж показник станом на 2017 р., що становив 0,0002, і збільшився на 51%. Коефіцієнт фінансового ризику у 2018 році складатиме 0,036. Критичне значення цього коефіцієнта є менше одиниці.

Коефіцієнт реальної вартості основних засобів має бути не меншим значення 0,5. Як ми бачимо у 2018 цей коефіцієнт складатиме 0,5, тобто можна сказати, що підприємство ефективно використовує засоби у господарській діяльності.

Оскільки розраховані показники не відповідають рекомендованим значенням, можемо констатувати фінансову нестійкість ТОВ «ВІА-ТУР» і в плановому періоді.

Відповідно і за моделлю Ковальова (табл. 3.6) фінансову стабільність підприємства можна визначити як нестійке фінансове становище (3 тип).

Таблиця 3.6

Тип фінансування за моделлю Ковальова

Показник	2017	2018
Власний оборотний капітал	-59474	-57253
Норм. Джерела формування запасів	-44622	-44622
запаси та витрати	3894	5116,13
ВОК-ЗВ	-63368	-62370
Тип фінансової стійкості	3	3

Планові показники ділової активності ТОВ «ВІА-ТУР» наведені в таблиці 3.7.

Таблиця 3.7

Планові показники ділової активності ТОВ "ВІА-ТУР"

Показник	2017	2018	Абс. приріст
Коеф. оборотності оборотних активів	0,67	0,55	-0,12
Коеф. оборотності запасів, разів	10,28	6,57	-3,71
Коеф. оборотності кредиторської заборгованості	0,55	0,65	0,10
Коеф. оборотності дебіторської заборгованості	0,75	0,68	-0,07
Період обороту оборотних активів	535	649	114
Період обороту запасів	35	55	20
Період обороту кредиторської заборгованості, днів	658	555	-103
Тривалість погашення дебіторської заборгованості, днів	481	527	46

Отже, за результатами таблиці можна сказати, що у 2018 році порівняно з 2017 роком період обороту оборотних активів у 2018 році складатиме 649 днів, що є більше на 114 днів ніж у 2017 році, період обороту запасів складатиме 55 днів, що є більше ніж у 2017 році на 20 днів. Період обороту кредиторської заборгованості може зменшитися на 103 днів та буде складати 555 днів. Тривалість погашення дебіторської заборгованості має зрости на 46 днів.

Планові показники рентабельності ТОВ «ВІА-ТУР» наведені в таблиці 3.8.

Таблиця 3.8

Планові показники рентабельності ТОВ «ВІА-ТУР»

Показник	2017	2018	Абсолютний
----------	------	------	------------

			приріст
Рентабельність реалізації	-1,94	3,64	5,58
Рентабельність витрат	-4,24	8,11	12,35
Рентабельність активів	-0,56	0,67	1,22
Рентабельність оборотних активів	-1,24	2,10	3,34
Рентабельність необоротних активів	-1,01	1,89	2,89
Економічна рентабельність	-0,56	1,06	1,61

У 2018 році порівняно з 2017 роком всі показники рентабельності можуть збільшитися, що є ознакою покращення для фінансового стану ТОВ «ВІА-ТУР». Рентабельність реалізації має зрости на 5,58, рентабельність витрат – на 12,35 та становитиме 8,11%, рентабельність активів – на 1,22 та складатиме 2,10%. Від'ємна рентабельність означає від'ємний прибуток або збиток, що одержуваний з кожної гривні коштів (власних або позикових), вкладених у підприємство. Економічна рентабельність має зрости до 1,06%.

Інтегральний показник фінансового стану ТОВ «ВІА-ТУР» за моделлю оцінки фінансового стану потенційного бенефіціара інвестиційного проекту у 2018 році складе:

$$Z = 0,07 * 0,45 + 1,27 * 0,9997 + 0,32 * 0,0003 + 1,98 * 0,68 + 0,04 * 0,049 - 0,15 = 2,8$$

Тобто підприємство залишиться фінансово нестійким, але його значення дещо збільшилося порівняно з 2017 роком.

Інтегральний показник за двофакторною Z-моделлю Альтмана у 2018 році склав.

$$Z = -0,3877 - 1,0736 * 0,32 + 0,0579 * 100,11 = 5,06$$

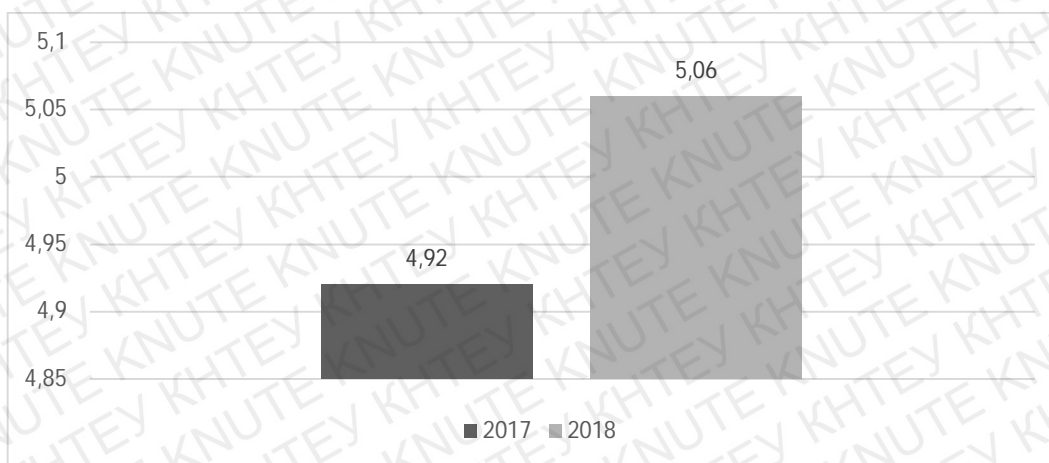

Рис. 3.1. Інтегральний показник за двофакторною моделлю на основі рахунку за Альтманом.

Як бачимо інтегральний показник в плановому періоді складатиме 5,06, що свідчить про високу ймовірність банкрутства.

Тому для ТОВ «ВІА-ТУР» є нагальною потребою розробка поліпшення фінансового стану підприємства, що і стане предметом дослідження наступного пункту роботи.

3.3. Обґрунтування шляхів поліпшення фінансового стану підприємства

Основним засобом отримання конкурентних переваг є пошук шляхів підвищення ефективності власної діяльності та удосконалення фінансового стану.

Фінансовий стан підприємства - це сутнісна характеристика діяльності підприємства у певний період, що визначає реальну та потенційну можливість підприємства забезпечувати достатній рівень фінансування фінансово-господарської діяльності та здатність ефективно здійснювати її в майбутньому[33].

Мета, яка полягає у пошуку та використанні шляхів покращення фінансового стану, забезпечення зростання ринкової вартості підприємства в

довгостроковому періоді.

Головним завданням є виявлення шляхів покращення фінансового стану за рахунок мобілізації внутрішніх резервів підприємства явних та прихованих.

Пошук резервів, які можуть бути використані для покращення фінансового стану підприємства, проводиться шляхом ґрунтовного аналізу всіх складових його діяльності. Перш за все, визначимо сильні та слабкі сторони ТОВ «ВІА-ТУР», та побудуємо матрицю SWOT-аналізу для підприємства (табл.3.9).

Таблиця 3.9

Матриця SWOT-аналізу для ТОВ «ВІА-ТУР»

Сильні сторони	Можливості
1. Наявність власної виробничо-технічної бази.	1. Збільшення попиту на перевезення.
2. Здатність швидко адаптуватись до вимог ринку і оновлювати асортиментний ряд (пропонувати нові маршрути).	2. Відсутність потужних конкурентів на ринку пасажирських перевезень.

Продовження табл. 3.8

Сильні сторони	Можливості
3. Дозвіл роботи на ринку пасажирських перевезень.	3. Підтримка з боку органів місцевої влади.
4. Наявність резервів висококваліфікованих фахівців на ринку робочої сили.	4. Розширення мережі маршрутів за рахунок перемог над конкурентами.
5. Послуги ТО автомобілів і медичного огляду водіїв по замовленню.	5. Наявність на ринку значної частини приватних перевізників, які не мають власної ВТБ, а в багатьох випадках і власної території для зберігання автомобілів.
6. Наявність постійних замовників.	
Слабкі сторони	Загрози
1. Нераціональна структура парку рухомого складу.	1. Тривала відсутність замовлень
2. Значна частина рухомого складу морально застаріла і фізично зношена.	2. Зменшення попиту на перевезення.
3. Недостача власних грошових коштів для розвитку.	3. Нерегульованість питань по компенсаціях з боку держави по перевезеннях пільгових категорій населення.
4. Високі витрати на перевезення.	4. Високі ставки по кредитуванню та недосконалість законодавчої бази в області лізингу автомобілів.
5. Контрольована собівартість перевезень.	5. Нерегульованість питань ціноутворення.
6. Невисокий рівень рентабельності.	6. Високий рівень існуючої конкуренції і поява нових конкурентів.
7. Відсутність інвестицій в маркетинг і рекламу.	

Фінансову стабілізацію ТОВ "ВІА-ТУР" доцільно послідовно здійснювати за такими основними етапами:

1-й етап - усунення неплатоспроможності. У якій би ступені не оцінювався за результатами діагностики масштаб кризового стану підприємства, найбільш невідкладним завданням в системі заходів його фінансової стабілізації є відновлення здатності до здійснення платежів по своїх невідкладних фінансових зобов'язаннях, з тим, щоб попередити виникнення процедури банкрутства.

2-й етап - відновлення фінансової стійкості (фінансової рівноваги). Хоча платоспроможність підприємства може бути усунута протягом короткого періоду за рахунок здійснення аварійних фінансових операцій, причини, що генерують неплатоспроможність, можуть залишатися незмінними, якщо не буде відновлена до безпечного рівня фінансова стійкість підприємства.

3-й етап - забезпечення фінансової рівноваги в тривалому періоді. Повна фінансова стабілізація досягається тільки тоді, коли підприємство забезпечило тривалу фінансову рівновагу в процесі свого майбутнього економічного розвитку. Ця задача вимагає прискорення темпів економічного розвитку[30].

В даний час перед підприємством стоїть завдання забезпечення фінансової рівноваги в тривалому періоді. Повна фінансова стабілізація досягається тільки тоді, коли підприємство забезпечило тривалу фінансову рівновагу в процесі свого майбутнього економічного розвитку. Ця задача вимагає прискорення темпів економічного розвитку.

Однією із проблем ТОВ «ВІА-ТУР» є критичний рівень його ліквідності та платоспроможності, потрібно виконати заходи, щоб покращити ситуацію.

Для поліпшення ліквідності підприємства необхідно вжити заходів, що сприяють збільшенню прибутку, зменшенню дебіторської заборгованості, а також оптимізації структури капіталу підприємства. Для цього необхідно

створення системи управління ресурсами підприємства з метою оптимізації його фінансово-господарської діяльності у цілому, оптимізації структури капіталу, співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованостей зокрема, тощо.

Підприємство у своїй діяльності на перспективу повинно орієнтуватися на політику по покращенню фінансового стану і підвищення рівня фінансової стійкості, при якій основна діяльність буде прибутковою при одночасній максимальній віддачі всіх елементів, тобто підвищення рівня рентабельності, як основних виробничих засобів при їх модернізації, так і рентабельності продукції за рахунок зниження собівартості і збільшення обсягів її реалізації.

Для забезпечення цілісності системи управління фінансовою діяльністю передбачається виконання умови єдності цілей та інтересів на всіх рівнях управління, єдності принципів управління та єдності самого процесу управління.

Одним з основних шляхів покращення фінансово-економічної діяльності підприємств можуть стати наступні (рис.3.2).

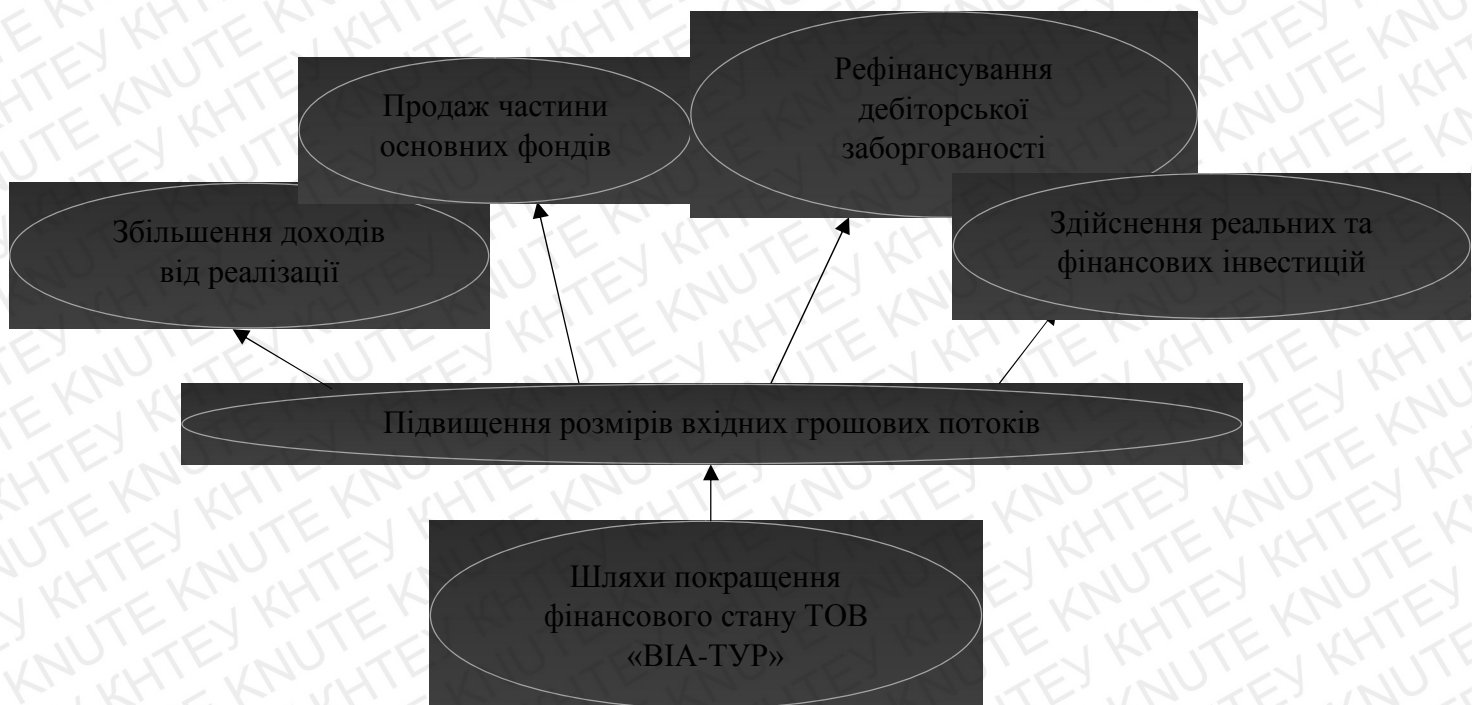

Рис. 3.2. Шляхи покращення фінансового стану підприємства ТОВ «ВІА-ТУР»

Отже, зведемо запропоновані заходи та їх ефективність в таблицю 3.10.

Таблиця 3.10

Заходи щодо покращення фінансового стану ТОВ «ВІА-ТУР»

Заходи, щодо покращення фінансового стану підприємства	Результат від впровадження заходів
1. Збільшувати ціни на послуги для зменшення збитків	Збільшення валового прибутку до рівня 12 424 тис. грн.
2. Зменшення дебіторської заборгованості за рахунок проведення факторингових операцій	Погашення дебіторської заборгованості на 80% тобто до 10 324 тис. грн. після проведення факторингових операцій.
3. Зробити заміну основних фондів на більш якісніші	Покращення якості наданих послуг, що призведе до збільшення ринку збуту послуг та зростання прибутковості
4. Проводити більш широку рекламну діяльність, розширювати маркетингову діяльність	Результатом є розширення ринків збуту послуг, виведення на ринок нових видів послуг

Даний рівень прибутку 1156 тис. грн. дозволить підприємству покрити нерозподілені збитки минулих періодів та збільшити капітал підприємства. Слід відмітити, що підприємству необхідно весь нерозподілений прибуток направляти на модернізацію підприємства.

З метою зменшення дебіторської заборгованості, в зарубіжній практиці управління фінансами підприємств було запроваджено таку послугу як факторинг. На даний момент цей вид послуг розвивається і в Україні. Суть факторингу полягає в тому, що підприємство може, отримати більшу частину коштів, що знаходяться в дебіторській заборгованості негайно. Так, при проведенні операцій факторингу банк або фактор фірма виплачує підприємству спочатку приблизно 80 % заборгованості а, потім залишок, залишивши собі певний процент від цієї суми за проведення даної операції. Фактично, за короткий термін підприємство отримує більше 90 % від суми дебіторської заборгованості [26].

Отже, покращення фінансового стану підприємства можливе шляхом підвищення результативності розміщення та використання ресурсів підприємства. При цьому забезпечується розвиток транспортної діяльності на основі зростання прибутку й активів, при збереженні платоспроможності та кредитоспроможності. Задовільний фінансовий стан є найважливішою характеристикою діяльності підприємства, яка відображає конкурентоспроможність підприємства та його потенціал у діловому співробітництві, оцінює якою мірою гарантовані економічні процеси самого підприємства та його партнерів за фінансовими та іншими відносинами.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

За результатами проведеного дослідження можемо зробити наступні висновки:

Поняття «фінансовий стан підприємства»:

сутнісні характеристики: поняття «фінансовий стан підприємства»:

- є найважливішою характеристикою економічної діяльності підприємства;
- відображає конкурентоспроможність підприємства та його потенціал в діловому співробітництві;

- характеризує в якій мірі гарантовані економічні інтереси самого підприємства та його партнерів за фінансовими та іншими відносинами.

З врахуванням даних характеристик, пропонуємо трактувати «фінансовий стан» як найважливішу характеристику економічної діяльності підприємства, яка відображає конкурентоспроможність підприємства та його потенціал в діловому співробітництві, характеризує в якій мірі гарантовані економічні інтереси самого підприємства та його партнерів за фінансовими та іншими відносинами.

Фінансово-економічний стан підприємства характеризується ступенем його прибутковості та оборотності капіталу, фінансової стійкості та динаміки структури джерел фінансування, здатності розраховуватися за борговими зобов'язаннями.

Фінансовий стан характеризується важливими показниками: платоспроможність та ліквідність, фінансова стійкість, ділова активність, рентабельність. Платоспроможність характеризується наявністю вільного залишку грошових коштів на рахунку підприємства. Ліквідність - означає здатність цінностей легко перетворюватися в гроші, тобто в абсолютно ліквідні засоби. . Фінансова стійкість – такий стан його фінансових ресурсів, їх розподіл та використання, який забезпечує розвиток підприємства на основі зростання прибутку та капіталу при збереженні платоспроможності та кредитоспроможності в умовах допустимого ризику. Ділова активність – це комплексна характеристика, яка втілює різні аспекти діяльності підприємства, а тому визначається системою таких критеріїв, як місце підприємства на ринку конкретних товарів, географія ділових відносин, репутація підприємства як партнера, активність інноваційно-інвестиційної діяльності, конкурентоспроможність. Рентабельність – це відносний показник прибутковості, що характеризує ефективність господарської та фінансової діяльності підприємства. Головним джерелом інформації для фінансового аналізу є бухгалтерський баланс підприємства. Джерелом даних

для аналізу фінансових результатів діяльності підприємства є звіт про фінансові результати. Джерелом додаткової інформації служить звіт про фінансово-майновий стан підприємства.

Протягом аналізованого періоду 2015-2017рр. на підприємстві ТОВ «ВІА-ТУР» необоротні активи зменшилися у 7,29раза, оборотні активи збільшилися на 30%.

За результатами оцінки ліквідності балансу ТОВ «ВІА-ТУР», можна зробити висновок, що підприємство є майже не ліквідним. Коефіцієнт забезпеченості ліквідними активами у 2015 році складає 0,35 – це означає, що 35% ліквідних активів у загальній структурі активів, у 2016 році складає 40%, у 2017 році 45%.

Щодо фінансової стійкості підприємства ТОВ «ВІА-ТУР», то розраховані коефіцієнтине відповідаютьрекомендованим значенням.

Також було визначено тип фінансової політики на підприємстві за меделлю Ковальова за результатами розрахунків для підприємства характерним етретій тип, тобто агресивне фінансування, що означає нестійкий кризовий стан на підприємстві.

Проаналізувавши динаміку показників ділової активності, можна сказати, щокоефіцієнт оборотностіактивів у 2015 році склав 0,65, у 2016 році збільшився на 0,10, а у 2017 році зменшився на 0,07, та становив0,67. Коефіцієнт оборотностізапасів в 2016 році порівняно з 2015 роком збільшився на 0,36, тобто з 13,47 до 13,83. У 2017 році знизився на 3,55 та становив 10,28. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості у 2016 році порівняно з 2015 роком зріс на 0,089 та склав 0,82. В 2017 році порівняно з 2016 роком навпаки знизився на 0,068 та складав 0,75. Нормативне значення для коефіцієнтів є тенденція до збільшення. Період обороту запасів у 2015 році складав27 днів, а у 2016 році становив 26 днів, а у 2017 збільшився до 35 днів. Тривалість погашення дебіторської заборгованості в 2015 році складає 495 днів, у 2016 році тривалість

зменшилася на 54 дні та складає 441 днів. У 2017 році тривалість погашення дебіторської заборгованості складає 481 день.

Зменшення тривалості обороту капіталу дало б змогу ТОВ «ВІА-ТУР» досягти більшого обсягу надання послуг (а отже і отримати більшу суму прибутку) при меншому розмірі активів, тобто значно підвищити рентабельність капіталу. Отже, основними шляхами зменшення часу обертання капіталу є підвищення обсягу надання послуг та скорочення суми активів.

У 2016 році порівняно з 2015 роком всі показники рентабельності зросли, так як у 2015 році ТОВ «ВІА-ТУР» мали збитки, а у 2016 році підприємство мало прибуток. Рентабельність реалізації зросла на 1,30% та складає 1,08%, рентабельність витрат на зросла на 2,80% та становить 2,25%, рентабельність активів на зросла на 0,35% та складає 0,30%, рентабельність власного капіталу становила -18,15% та зросла до 52,75%. Економічна рентабельність зросла на 0,36%.

У 2017 році ТОВ «ВІА-ТУР» мало збитки, тому порівняно з 2016 роком всі показники рентабельності погіршилися. Рентабельність витрат знизилась до -4,24 %. Рентабельність активів знизилась на 0,86%. Рентабельність оборотних активів зменшилась на 1,99%. Рентабельність необоротних активів зменшилась на 1,52% та складає -1,01%.

Рентабельність діяльності підприємства ТОВ «ВІА-ТУР» менша за галузеві показники (-3,4%), відтак можемо констатувати відносну неефективність господарської діяльності ТОВ «ВІА-ТУР»

Інтегральний показник фінансового стану підприємства «ВІА-ТУР» у 2015 році становить 1,86 у 2016 році – 2,63, а у 2017 році – 2,48, що відповідає класу 4, тобто нестабільний фінансовий стан.

За результатами планування обсягів доходів та витрат ТОВ «ВІА-ТУР» у 2018 році чистий дохід від реалізації може зрости на 4 451 тис. грн; валовий прибуток – на 1 510 тис. грн; інші операційні доходи повинні зрости з 2 438 тис. грн. до 8 512 тис. грн., Фінансовий результат від операційної діяльності

може зрости з 391 тис. грн. до 9 190 тис. грн., тобто на 8 799 тис. грн. Фінансовий результат до оподаткування зросте на 863 тис. грн. Витрати з податку на прибуток повинні зрости на 58 тис. грн. Чистий прибуток повинен зрости на 805 тис. грн.

За результатами розрахунків планового балансу ТОВ «ВІА-ТУР» у 2018 році обсяг активів зросте на 65617,53 тис грн. порівняно з 2017 роком.

Щодо зміни обсягів другої частини балансу, тобто його пасивів, то тут можливе збільшення власного капіталу на 10 тис грн.

За результатами планових показників доходів та витрат були розраховані планові показники ліквідності та платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності.

Можемо зробити висновки, що плановий коефіцієнт забезпеченості ліквідними активами у 2018 р. може становити 0,32, що означає 32% ліквідних активів у загальній структурі активів. Коефіцієнт забезпеченості грошовими засобами платежу у 2018 р. становитиме 0,0011. Коефіцієнт абсолютної ліквідності у 2018 році повинен складати 0,209. Загальний коефіцієнт покриття у 2018 р. становитиме 0,49, це означає, що підприємство не здатне покривати кредиторську заборгованість, так як коефіцієнт повинен бути більше 2. Проміжний коефіцієнт покриття у 2018 р. складатиме 0,45, що не відповідає нормативу 0,7 – 0,8. Коефіцієнт самофінансування від'ємний, що також не відповідає нормативу 0,3 – 0,4.

Тип фінансової стійкості у 2018 році також буде 3-й тип фінансування – нестійке фінансове становище на підприємстві, яке відповідає нерівності $ZB > НДФЗ$ – свідчить про агресивне фінансування, ситуація при якій запаси і витрати забезпечуються за рахунок власних оборотних коштів, довгострокових позикових джерел та короткострокових кредитів і позик.

Для покращення фінансового стану запропоновано:

- необхідно вживати заходів щодо запобігання зниження суми власного капіталу. Для цього потрібно постійно стежити за ефективністю використання позикових джерел, задіяних в обороті підприємства, так як

від цього багато в чому залежить зміна величини власних коштів підприємства.

- залучення додаткових довгострокових джерел фінансування позитивно позначається на підвищенні ліквідності та фінансової стійкості підприємства.
- спрямування чистого прибутку на розвиток підприємства, а також поповнення статутного капіталу за рахунок додаткових внесків власників допоможе збільшити обсяги власних коштів компанії, що також підвищить її ліквідність.
- підприємству необхідне поповнення власних оборотних коштів.

В умовах, що склалися, підприємство неспроможне привабити сторонніх кредиторів, а власники підприємства не вкладають достатніх коштів у його розвиток досить довгий період. Тому підприємства має спрямувати зусилля на:

- збільшення виручки від реалізації,
- рефінансування дебіторської заборгованості
- продати частину основних фондів
- здійснення реальних та фінансових інвестицій

Реалізація даних заходів допоможе ТОВ «ВІА-ТУР» покращити фінансовий стан та підвищити рівень своєї конкурентоспроможності відповідно.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеев В.П. О платежеспособности и ликвидности. // Бухгалтерский учёт. – 1995. - № 11. – С. 20-22.
2. Антонов В. Фінансовий менеджмент: сучасні інформаційні технології: Навчальний посібник/ За заг. ред. В. М. Антонова; М-во освіти і науки України. - К.: Центр навчальної літератури, 2011. - 431 с.
3. Бандурка О. М. та ін. Фінансова діяльність підприємств: Навч. посіб. для самостійного вивчення дисципліни. - К.:Либідь, 2009.- 227 с.

4. Березін О.В. Економіка підприємства : навч. посібник / О.В. Березін, Л.М. Березіна, Н.В. Бутенко. - К.: Знання, 2012. - 390 с.
5. Бібліотека українських підручників[Електронний ресурс] — Режим доступу:<http://pidruchniki.ws>
6. Білик М. Д. Сутність і оцінка фінансового стану підприємства. Навчальний посібник.- К : КНЕУ, 2010. – 325 с.
7. Білик М. Удосконалення методичних підходів до аналізу фінансового стану підприємств // Економіст. – 2011. - № 11. – С.
8. Бланк И. А. Управление активами. - К.: Ника - Центр - Эльга, 2008 - (Биб - ка фінансового менеджмента). – 245 с.
9. Бланк И.А. Финансовый менеджмент: Учебный курс. – К.: Ника-Центр, 2007.- 220 с.
10. Василенко В.О., Ткаченко Т.І. Стратегічний менеджмент: Навчальний посібник. - Київ: ЦУЛ, 2010. - 396 с.
11. Герасименко С., Головач Н. Передбачення фінансового стану підприємства при оцінці його здатності до продовження діяльності // Актуальні проблеми економіки. – 2011. - № 4 - С. 2-4.
12. Гончаров А.Б. Фінансовий менеджмент: Навчальний посібник. – Х.:ВД «ІНЖЕК», 2008 р. – 240 с.
13. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] — Режим доступу :www.ukrstat.gov.ua/
14. Економіка підприємства: підруч. / за ред. А.В. Шегди. - К.: Знання, 2015. - 614 с.
15. Економічний аналіз: Навч. посібник / М.А. Болух, В.З. Бурчевський, М.І. Горбаток; За ред. акад. НАНУ, проф. М.Г. Чумаченка. – К.: КНЕУ, 2009. – 52 С.
16. Електронна інтернет онлайн "Бібліотека Студента UaRus"[Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://studentbooks.com.ua>

17. Є.В. Мних, Н.С. Барабаш Фінансовий аналіз: підручник – К. : Київ. Нац.. торг.-екон. ун-т, 2016. – 536 с.
18. Журавльова Ю.Ю. Сутність платоспроможності підприємства: // Фінанси України, 2015. - №. - С. 116
19. Наказ Міністерства фінансів України 14.07.2016 № 616 «Про затвердження Порядку проведення оцінки фінансового стану потенційного бенефіціара інвестиційного проекту, реалізація якого передбачається на умовах фінансової самокупності» [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. — Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
20. Измайлова К.В. Фінансовий аналіз: Навчальний посібник. –2 – ге вид., стереотип. – К.: МАУП, 2009. – 152 с.
21. Карпенко Г.В. Шляхи удосконалення фінансового стану підприємства // Економіка та держава. - 2015. - №12. - С. 61-62.
22. Колчин Н.В. Фінанси підприємств: Підручник для вузів - 2-е вид., Перераб. і доп. - М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2011 – 88 с.
23. Литвин М. И. О критериях платежеспособности предприятия // Финансы Украины. – 2009. - № 19. – с. 25
24. Лігоненко Л., Ковальчук Г. Оцінка платоспроможності підприємства: Методичні підходи // Економіка, фінанси, право. – 2005. - №9.– С. 95.
25. Любушин Н.П., Лещева В.Б., Дьякова В.Г. Аналіз фінансово - економічної діяльності підприємства - М: Юніті, 2008.
26. Матеріал з вільної енциклопедії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: uk.wikipedia.org/wiki/
27. Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій // Українська інвестиційна газета. - 2017. - №3. - С. 9-12.
28. Мец В. О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства. Навчальний посібник: - К: Вища школа, 2009. - 130 с.

29. Моцак О.В. Ліквідність як елемент фінансового управління діяльністю підприємства: Журнал „Фінанси України” 2017, - с. 62
30. Мошенський С. З., Олійник О. В. Економічний аналіз: Підручник для студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів. / За ред. д. е. н., проф., Заслуженого діяча науки і техніки України Ф. Ф. Бутинця.- 2-ге вид., доп. і перероб. – Житомир: ПП ”Рута”, 2012.- 704 с.
31. Обущак Т.А. Сутність фінансового стану підприємств // Актуальні проблеми економіки. - 2016. - №9. - С. 92-100.
32. Онисько С. М., Марич П. М. Фінанси підприємств: Підручник для студентів вищих закладів освіти. - 2-ге видання, виправлене і доповнене. - Львів: „Магнолія Плюс”, 2009. - 367 с.
33. Островська О.А. Оцінка фінансового стану підприємств в умовах стандартизації фінансової звітності // Бухгалтерський облік і аудит. - 2009.- №2. - С.28-35.
34. Партин Г. О., Загородній А. Г. Фінанси підприємств: Навч. посіб. - 2-ге вид., перероб. і доп. - К.: Знання, 2010. - 379 с.
35. Парушина Н. В. Анализвнеоборотных и оборотныхактивов в бухгалтерскойотчетности//Бухгалтерскийучет - № 2, 2009 – с. 2 – 5.
36. Поддєрьогін А.М., Білик М.Д., Буряк Л.Д., Булгакова С. О., Куліш А. П. Фінанси підприємств: Підручник. – 6.вид., перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2010. – 552 с.
37. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 „Загальні вимоги до фінансової звітності”, затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 31 березня 1999 р. № 87.[Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. — Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
38. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність: Закон України від 26.07.99 р. [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. — Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>

39. Савицька В.Г. Економічний аналіз діяльності підприємства [Текст]: Навч. посібник / В.Г. Савицька - К.: Знання, 2011. - 654 с.
40. Савчук В. П. Практическая энциклопедия. Финансовый менеджмент., К: ЗАТ ВБ „Максимум”, 2012. – 321 с.
41. Тарасюк Г. М., Шваб Л. І. Планування діяльності підприємства: Навчальний посібник, - К.: Каравела, 2009. - 364 с.
42. Терещенко О. О. та ін. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: Навч. посіб. -К.: КНЕУ, 2011.- 326 с.
43. Філімоненков О. С. Фінанси підприємств: Навч. посіб. - 2-ге вид., переробл. і допов. - К.: МАУП, 2010. - 328 с.
44. Фінанси підприємств: Підручник / Керівник авт. кол. і наук. ред. проф. Поддєрьогін А. М.- 5-те вид., перероб. та доп. - К.: КНЕУ, 2009. - 546 с.
45. Цал-Цалко Ю. С. Фінансова звітність підприємства та її аналіз: начальний посібник – 2-е вид., перероб. І доп. – К: ЦУЛ, 2010.– 325 с.
46. Шваб, Л.І. Економіка підприємства [Текст]: навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. 4-е вид. / Л.І. Шваб. - К.: Каравела, 2011. - 584 с.
47. Шиян Д. В., Строченко Н. І. Фінансовий аналіз: Навчальний посібник. – К.: А.С.К., 2012, - 240 с.